si talis connexio, & ordo non impedit diversitatem specificam actuum, & conclusionum in scientia, nec etiam impediat diversitatem specificam habituum, quia similes actus similes quoque producunt habitus; tum tandem quia si talis connexio, & ordo non impedit; quin conclusiones diversæ in scientia diversam habeant difficultatem, nec etiam impediet diversitatem habituum specificam.

83 Hinc itaque concludimus cum Doctore loc.cit.6. Met.q.1. & 4. Met. in expositione tex. 4. Metaphysicam esse unam scientiam unitate generis remoti, qualem unitatem habet suum objectum adequatum, quod est ens, ut ens, & hec unitas generica tum hic in Metaph. tum in quacumque alia scientia totali, quæ habeat aliquod universale pro objecto, declarari debet, ut nos ex professo declaravimus disp. & quæst.cit.log. art.3. ex Doctore loc.cit. nempe per continentiam virtualem, vel potentialem omnium veritatum ad illam scientiam pertinentium in primò, & adæquato objecto, ut potè in prima radice, & minera illarum; scientia enim ab objecto aliam unitatem trahere non potest, quam quæ explicatur per continentiam virtualem, vel potentialem plurium veritatum in uno primo, & communi subjecto, & non potest ab illa mutuari majorem, quam habeat ipsum objectum, undè si subjectum est genericum, non poterit scientiæ præstare nisi genericam unitatem.

Ad rationem primæ opinionis sufficienter satisfactum est qu.2.n. 47. ubi ostendimus, quo pacto ens ut ens, sub se comprehendens abstracta tam per essentiam, quam per indifferentiam habeat tantam unitatem, quanta sufficit ad constituendam unam scientiam, unitate generis remoti, undè ratio illa ad summum probat ens, ut ens, non posse habere unitatem specificam ad objecta partialia considerata in Metaph. nec in esse rei, nec in esse scibilis, quod gratis concedimus, non tamen excludit ab eo unitatem genericam; concedimus etiam Logicam non esse unam scientiam cum Metaphysica, nec moralem cum naturali etiamsi in modo abstrahendi convenirent, quia nos non distinguimus scientias penes varium abstrahendi modum præcisè, sed per diversas rationes formales objectorum ex dictis quæst. 12. log. quæst. 4. articul. 1. Ad rationem alterius opinionis, quicquid sit de majori, quæ non est vera sic absolutè prolata, quia si objectum alicujus scientiæ esset species specialissima, adhuc scientia non esset una unitate specifica, sed generica, ut demostramus ibidem artic.3. neg. min. cum probatione, quia ut diximus ratio formalis objectiva, quæ coadunat omnia objecta partialia in Met. est una unitate generica duntaxat, non specifica; Ad 1. impugnationem hujus solutionis negatur assignari non posse rationes contractivas objecti formalis generici, sicut enim in Physica naturalitas contrahitur per peculiares rationes, & naturalitates elementorum, mixtorum, Cœlorum &c. sic in proposito ratio entitatis, ut sic, contrahitur per peculiares rationes hujus, & illius entis in Met. considerati. Ad 2. neg. conseq. quia differentia addit perfectionem generi, & ideò non tollit modum considerandi, quem affert ratio objectiva generica, sed potius perficit addendo non alium modum considerandi, sed ulteriorem in eodem genere, sicut ratio specifica albedinis est ratio formalis objectiva visus simul cum ratione coloris, cum hoc solum discrimine, quod hæc est adæquata, illa inadæquata, singulæ tamen pertinent ad rationem formalem objectivam visus, ita Doctor 2. d.3. q.11. E Ad 3. conveniunt omnes illæ rationes contractivæ, in una, & eadem ratione scibilis generica, non autem specifica, etiamsi concedamus hanc esse abstractionem (quod tamen falsum est ex dictis loc. cit. log.) quia ut diximus, non est omnino ejusdem rationis abstractio Intelligentiarum, & conceptuum transcendentium, quia hæc est abstractio permissiva, & per indifferentiam, illa verò positiva, & per essentiam. Ad 4. sicut differentiæ specificæ generi advenientes non tollunt ejus intrinsecam unitatem genericam, ita in scientia totali considerationes objectorum specialium etiam sub rationibus specialibus non impediunt unitatem genericam scientiæ, quia rationes illæ speciales coadunantur omnes in ratione formali communi objectiva, quam perficiunt per proprias considerationes intra idem genus scibilitatis.

84 Sextò tandem disserere solent de utilitate Metaphysicæ; non defuerunt enim ex obtrectatoribus Arist. qui plenis buccis garrulant hanc facultatem esse prorsus inutilem, aptamque solum esse ad confundenda ingenia. Sed ex muneribus, & attributis Metaph. hactenus recensitis liquidò constat quantæ sit utilitatis ad alias scientias, quantumque conferat ad acuenda humana ingenia, & quando etiam ad alias scientias naturales nullatenus conferret, negari tamen non potest ad sacram Theologiam capessendam, non solùm utilem esse, sed etiam necessariam, utpotè quia major pars conclusionum Theologicarum ex principijs pendet omninò Metaphysicis, & quamplures Theologici tractatus in Metaphysica fundamentum habent, ut v.gr. tractatus de cognoscibilitate Dei quoad conceptus communes cum creaturis, & proprios ex communibus: de distinctione atributorum abinuicem & à divina essentia, an sit formalis ex natura rei, vel tantum rationis: de constitutione divinarum personarum, an sit per relationes, vel per absoluta: de relationibus orginis: de distinctione Spiritus sancti à Filio, si non procederet ab eo: de natura divinæ Incarnationis, vi cujus natura humana fuit hypostaticè unita divino supposito, & alij plures, quos sigillatim referre opus non est: sed præsertim est Metaph. necessaria ad Theologiam addiscendam eo stylo, quo eam subtilis noster Doctor conscripsit, regulariter enim de rebus Theologicis semper Metaph. discurrit, & ad conclusiones Theologicas probandas principia inducit Metaph. quo factum est ut Avicennam in majori habnerit existimatione, quam Averroem, quia dicebat illum peritiorem fuisse Metaphysicum isto; profitebatur namque Scotus inter omnes scientias Metaph. magis, unde & in ea versatus magis apud omnes censetur, quam in alijs quibuscunque. Metaph. itaque alacri animo incumbat, qui Scotica doctrina imbutum esse cupit, nam sine Metaph. eam capere vel est impossibile, vel saltim nimis difficile, sed de hoc plura videte apud Fabrum 1. Met. disp. 1. & Saxium in sua Catast. disp.2. qu.4.

DISPU-

DISPUTATIO SECVNDA.

De Natura entis.

1 *Cum in Disput. proœmiali sufficienter explicata sint, quæ ad naturam Metaphysicæ, ut scientia quædam est, pertinebant; nunc ejus texturam prosequi volentes; ut eo utamur ordine, qui in diciplinis tradendis magis est congruus, ab iis disputationes inchoabimus, quæ spectant ad naturam objecti ejus adæquati, cumque hoc sit ens reale, & per se quatenus ens est, hinc prima omnium Metaphysicarum disputatio erit de natura, seu conceptu entis realis, quod est commune Deo, & creaturæ, substantiæ, & accidenti, & dici solet ens transcendenter sumptum, ut excludatur ens transcendentissimè captum, quod est commune ad ens reale, & rationis, ac proindè in omni schola citra ferè controversiam statuitur æquivocum, ut docet Magister formalitatum art. 1. §.* advertendum ulterius, *quæ etiam distinctio innuitur à Scoto quol.3. art. 1. Verùm, quia nomen entis in suo significato duo involvit essentiam nempè, & existentiam: Initio hujus disputationis solet dubitari, quid præcipuè significet, an hanc vel illam; cui Dubitationi breviter satisfieri potest per duplicem entis acceptionem, quam Doctor significavit 1. d. 36. quæst. unic. ad 1. princ. & 1. Periher. qu. 8. ad 3. & omnis schola recipit; ens enim, ut potè deductum à verbo substantivo* sum, es, est, *quod significat esse, dupliciter sumi potest, primò participialiter, hoc est tanquam participium ab ipso verbo deductum; deindè nominaliter, hoc est tanquam nomen substantivum ab eodem verbo derivatum; quam distinctionem immeritò inficiatur Dominic. Soto in Antepræedic. cap. 4. quæst. 1. quia cum participium consignificet tempus, consequenter significabit exercitium actualiter essendi, sive existendi; si autem sumatur nominaliter, significat absolutè ipsum esse rei, quo aliquid est in se, præscindendo a quacunque temporis differentia, qua ratione Arist. 3. de anim 9. distinguit inter esse magnitudinis, & magnitudinem esse, dum ait* quoniam autem aliud est magnitudo, & magnitudinis esse, *alia translatio clarius habet* aliud est magnitudinem esse, & aliud magnitudinis esse, *& denique hæc distinctio fundatur quoque in communi usu loquendi, nam de Petro in rerum natura existente dicimus per propositionem de secund. adiacente,* quod Petrus est. *idest est existens, & pariter etiam nomen entis applicamus rebus non existentibus, dummodo eis esse non repugnet, ut cum dicimus scientiam esse de entibus realibus, quam tamen certum est abstrahere ab actuali existentia.*

Itaque si ens primo modo accipiatur scilicet participaliter ex vi participii tempus consignificantis, & exercitium existentiæ, significat primariò existentiam, seu rem actu existentem: sed si sumatur secundo modo, significat essentiam, & quidditatem rei, seu rem habentem essentiam, & quidditatem ex vi nominis concreti, unde hoc modo describitur à Scoto quol. 3. cit. articul. 1. in arctiori entis acceptione, quam ibi assignat, ut ab ente rationis secernitur, esse illud, quod habet, vel habere potest entitatem extrà animam, *licet autem Grammaticorum captui prior acceptio entis scilicet participialiter sumpti sit magis prompta, & accommodata, posterior tamen est magis philosophica, & à sapientibus frequentius usurpata, dicunt enim ens esse quidditativum, ac essentiale rerum prædicatum universalissimum, quod sanè de ente participialiter sumpto intelligi non potest, quia exstentia non est prædicatum quidditativum, nisi solius Dei necessariò existentis, ut suo loco constabit; ens ergo nominaliter sumptum regulariter apud Metaphysicos usurpatur; sicut etiam apud eosdem absolutè sumptum, & sine ulla modificatione non ens rationis, vel in anima, significat, sed ens raele, & extra animam, juxta regulam logicalem, quod analogum in propositione positum stat semper pro potiori significato, ens autem commune enti reali, & rationis est æquivnoum analogum, ut infra suo loco; de ente ergo transcendenter sumpto, & nominaliter, quo pacto est objectum Metaph. disp. instituimus.*

QUÆSTIO I.

An ens habeat conceptum unum tam formalem, quam objectivum

2 Quid sit conceptus formalis, & objectivus, jam diximus disp.10. log.q.2.art.1.disp.7. Phys.q.7. conceptus enim formalis est ipsa rei cognitio, vel actus ipse intelligendi, & dicitur conceptus, quia est proles mentis, formalis verò, quia per ipsum formaliter intelligimus, coceptus autem objectivus est ipsa res mente concepta, vel saltim menti repræsentata per speciem, dicitur que conceptus denominatione extrinseca à conceptu formali, quo dicitur concipi, & dicitur objectivus, quia cum res concipitur, non se habet ut forma inhærens concipienti potentiæ, sed ei ut consideranda objicitur, & obversatur; ita distinctionem hanc de duplici conceptu formali, & objectivo declaravit Doctor theoremate 8. & 9. à quo postea alii acceperunt; differunt autem hi conceptus non parum inter se, nam formalis est semper vera res positiva menti inhærens; objectivus verò non semper, cum privationes, & non entia, ac etiam entia rationis menti objiciantur. Item conceptus formalis semper est res singularis inessendo, licet possit esse universalis in repræsentando, cum sit ipsemet intelligendi actus, sed objectivus esse potest universalis, & singularis, nam & singularia, & universalia intellectui objiciuntur, ut intelligantur.

His præacceptis pro titulo quæsiti, tres in eo solent referri opiniones, duæ extremæ, & una media. Prima extrema satis frequens, & propagata in Thomistarum schola negat enti utrunq; conceptum tam scilicet formalem, quam objectivum, quam tradidernnt Ferrar. 1. contra Gentes cap. 34. Cajet. de analogia nominum cap. 4. & 6. & sequuntur passim recentes Thomistæ Masius in Antepraedic. sec. 1. quæst. 6. Compl. disp. 21. log. quæst. 5. Io. de S. Th. ibid. quæst. 13. art. 6. & quæst. 14. Zanar. 4. Metaph. quæst. 2. Araux. ibid qu. 3. art. 4. & prætereà Ruvius in log. tract. de analogia, art. 2. verum est tamen recentiores Thom. distinguere de conceptu entis perfecto, & imperfecto, seu adæquato, & inadæquato, entique concedunt conceptum inperfectum, & inadæquatum, præcisum, negant perfectum, & adæquatum; unde aliqui eorum parum, vel nihil distant à nostra sententia; Alia opinio extrema, est Scotistarum, & ferè omnium Neotericorum, ac etiam quorumdam Thomistarum, ut postea dicemus, qui cum Doctore 1.d.3.q.1. & 3.d.8.q.3. & q.21. de an. pugnacissimè tuentur in ente unitatem utriusque conceptus. Tertia tandem media admittit in ente unitatem conceptus formalis, & negat unitatem conceptus objectivi, ita præsertim docuit Aureolus 1.d.2.qu.1. sequuntur ex Thomistis quamplures Soncin. 4. Met. qu.2. & 3. Flaud. qu.2. art.6. Hispal. 1. d. 3. qu. 1. & videtur communis in schola Nominalium negantium præcisiones objectivas, vel certe eum non admittunt, ut a nobis asseritur, ut constabit ex inf. dicendis.

3 Dicendum primò Ens, ut sic, habere in intellectu nostro unum conceptum formalem, qui non repræsentat aliquod ex inferioribus contentis sub ente, aut illa omnia simul, secundum proprias eorum rationes, sed tantùm rationem conceptibilem entis eis communem. Ita Doctor loc.cit. & cum eo Scotistæ omnes, ejus expositores ibid. Lichet. Bargius, Vigerius, Ant. And. 1.Met. qu. 1. Tromb. 4. Met. q. 2. Canon. 1. Phys. q. 3. ubi. Tatar. Joan. de Mag. & alii. Rada 1. p. contr. 21. Faber. theor. 94. Meurissus lib. 1. suæ Met. q.6. Suar. in Met. disp.2. sec. 1. cum tota ferè Recentiorum caterva; & probatur in primis, quia unitas conceptus formalis ex duplici capite potest attendi, primò ex unitate conceptus objectivi, quando enim objectum est unum, etiam actus intelligendi unus erit, actus siquidem ex objectis specificantur. Deinde ab experientia, quando enim ad prolationem alicujus vocis experimur intellectum nostrum uniri concipiendo aliquid unum, & non distrahi ad diversa, inditium est illi voci unum correspondere formalem conceptum, sicut è contra, cum distrahitur, signum est non correspondere nnicum conceptum; sed sic est, quod conceptus objectivus entis est unus, ut mox dicemus, & audito nomine entis experimur mentem nostram ut notavit Aureolus 1.d. 2. p., 2. art.3. & post ipsum Suarez loc.cit. non distrahi, neque in plures conceptus dividi, sed potius in unum colligi, sicut cum concipit hominem, animal, & alia prædicata universalia, ergo &c. Major quoad primam partem constat ex 2. de anim. 33. quoad alteram declaratur exemplo, nam quia ad prolationem hujus vocis *canis* experimur intellectum non uniri in aliquo uno, sed ad diversa distrahi scilicet ad canem marinum, cœlestem, & terestrem; ideò illi voci dicimus non correspondere conceptum unum communem; & è contrà quia ad prolationem hujus vocis *animal* experimur intelectum non distrahi ad diversa, sed uniri ad concipiendam substantiam sensibilem, inde deducimus unicum ei conceptum correspondere; Minor quoad primam partem probatur conclusione sequenti. Probatur nunc quoad alteram, quia ens ex vi suæ impositionis non significat immediatè aliqua plura sub propria ratione, & ut plura, sed rationem generalissimam, in qua plura illa conveniunt, ergo audito nomine entis non distrahitur intellectus ad varios conceptus, neque ad plura cogitanda, ut plura, sed unum conceptum efformat exprimentem rationem generalissimam in qua illa plura conveniunt.

Resp.

Respondent quidam Thomistæ audito nomine entis realis intellectum plures efformare conceptus saltim duos, unum, quo Deus primò cognoscatur, alterum quo cognoscatur creatura cum attributione ad Deum; seu unum, quo primò offertur intellectui substantia, alium quo accidens, cum habitudine ad substantiam. Contra hoc est, quia hoc nomen ens non significat plura, ut plura, sed potius ut unum, non significat Deum, & creaturam, substantiam, & accidens ut dissimilia, & diversa, sed ut similia, & convenientia in ratione entis; ergo nomini entis non correspondent immediatè Deus, & creatura, substantia, & accidens secundum proprias rationes, sed ratio communis entis, in qua conveniunt; tum quia audito nomine entis distrahitur intellectus ad plura inferiora sub ente singulos circa illa efformando conceptus, infinitos ferè efformaret conceptus, quia non est major ratio, cur solum efformaret conceptum Dei, & creaturæ, substantiæ, & accidentis, quam aliorum entium particularium, cum & ipsa directè contineantur sub ente; Tum tandem quia si plures formantur conceptus, vel singuli idem repræsentant, vel diversa; si primum, superflui essent tot conceptus, & unus sufficeret, cum hic repræsentet totum id, quod repræsentant cæteri; si secundum, ergo illi conceptus non erunt entis, sed objectorum illorum particularium.

4 Respondent alii, ut hoc evitent absurdum, nomini entis correspondere utique rationes omnium entium, sed non omnes explicitè, sed solum conceptum Dei, vel substantiæ explicitè, cæterorum verò implicitè, ut potè quæ continentur implicitè in conceptibus illorum; nempe conceptus creaturarum in conceptu Dei, & conceptus accidentium in conceptu substantiæ. Contra hoc iterum est, quia non videtur, quomodo ratio Dei sit implicitè ratio creaturæ, nec substantia implicitè ratio accidentis; nam quod sunt conceptum primi analogati confusè repræsentare cætera, est prorsus falsum, quia conceptus est naturalis imago rei, & ideò si est proprius & adæquatus primi analogati secundum propriam rationem ejus, non potest reliqua repræsentare, ut benè advertit Suar. cit. num. 7. Tum quia tunc sequeretur, quod conceptus formalis Dei, vel substantiæ esset prorsus idem cum conceptu formali entis, unde quicquid diceretur de ente, ut sic, v. g. quod est indifferens ad Deum, & creaturam, ad substantiam, & accidens, dici quoque deberet de Deo, & substantia; Tum quia, ut mox dicemus possumus determinatè concipere aliquid esse ens, & dubitare an sit substantia, vel accidens, ergo conceptus entis non dicit substantiam explicitè.

Respondent proinde alii re vera conceptum entis formalem nullum inferius explicitè repræsentare, benè tamen implicitè, quia non perfectè præscindit ab eis, ut dicitur de generibus, & speciebus, ex tali igitur continentia inferiorum in ente multiplicatur conceptus formalis ejus. Contra est quia falsum est, ut ex infra dicendis apparebit, eus non præscindere perfectè à suis inferioribus quemadmodum cætera prædicata universalia; tum quia licet secundum esse implicitum ens esset multiplex objectum, adhuc tamen secundum esse explicitum esset unicum, ergo conceptus formalis entis unicam explicitam rationem repræsentaret, in qua implicitè inferiora contineantur; atque ideò tantum unicus erit; Tum quia si conceptus formalis entis ex hoc solum multiplicatur, quia implicitè inferiora includit, adhuc sequitur, quod adductio nomine entis tot formales conceptus efformari deberent, quot sunt inferiora entis, cum non sit major ratio, cur potius ad hæc inferiora multiplicari debeat, quam ad illa, cum æquè omnia ex hypothesi includantur in ente. Quod si per hanc implicitam continentiam inferiorum in ente intelligatur, non imperfecta præcisio ab eis, sed continentia potentialis, & confusa, qua inferius contineri dicitur in suo superiori, adhuc per hoc non tolliturus unitas formalis conceptus entis, alioquin eadem ratione tolleretur in quibuscunque prædicatis universalibus; & ratio est, quia ipsemet conceptus distinctus, & explicitus rationis superioris, in qua inferiora conveniunt est cognitio implicita, & confusa illorum; ratione cujus confusionis non distinguuntur, sed potius coadunantur in unum in illa communi ratione; Tum quia inferiora quando explicitè concipiuntur, & secundum propria rationes, utique diverso modo concipiuntur ac quando solùm implicitè concipiuntur, ut contenta in suo superiori; sed quando concipiuntur explicitè, pluribus conceptibus formalibus attinguntur, ergo quando concipiuntur, ut implicitè in suo superiori contenta, unico formali conceptu concipi debent.

5 Respondent Conplut. loc. cit. ens non significare aliquem unum gradum seu rationem ab inferioribus præcisam, ut nos supponimus, sed significare immediatè sua inferiora, ut sunt proportionabiliter similia, & ideò in intellectu non correspondet enti aliquis conceptus formalis perfectus, & distinctus simpliciterque unus in repræsentando, sed imperfectus, & confusus, tantumque proportionabiliter unus. Contra est, quia falsum est assumptum, ut sequenti conclusione patebit, tum quia estò concedamus ens analogum esse, non est tamen ex illis, quorum unum dumtaxat formam analogiæ intrinsecè participat, cætera verò solùm extrinsecè, quia ens tam in Deo, quam in creatura, tam in substantia, quam in accidente intrinsecè reperitur: quare cum entia omnia in hoc conveniant, quod habent esse, & existunt, consurgit quædam unitas, & convenientia inter ipsa, ratione cujus coadunati possunt in una universalissima ratione objectiva, & per eam unico conceptu formali universalissimo attingi in tali universitate.

Secundò. Probatur conclusio famosa ratione Scoti loc. cit. quæ præsertim probat unitatem conceptus formalis, ut notavit Aureol. loc. cit. ad 1. principale; Intellectus certus de uno conceptu, & dubius de duobus habet in se conceptum unum formalem præcisum, & distinctum à conceptibus illorum duorum, alias de eodem esset certus, & dubius, vel de nullo esset certus; sed intellectus potest esse certus, quod aliquid sit ens, dubitare autem an sit Deus, vel creatura, substantia, vel accidens; ergo intellectus noster habet in se conceptum unum formalem entis præcisum, & distinctum à conceptibus particularium entium; major nota est ex ipsis terminis, quia conceptus formalis certus ex vi modi repræsentandi diversus est a conceptu dubio, & certitudo, ac essentialiter; ergo sicut idem nequit esse objectum certitudinis, & dubietatis. Scoticum argumentum in suo manent robore, quæ quidem evasiones ut verum fatear, ut plurimum sunt inutiles, quia si benè examinentur, vel petunt principium, vel etiam afferri possunt ad eludendum ipsum Scoti argumentum. Faber cit. theor. 95. inquit in allatis exemplis non afferri aliquem conceptum unius rei, de quo intellectus sit certus, & alios, de quibus sit dubius, sed solum afferitur effectus, qui provenit ab altera illarum causarum, sed ignoratur à qua proveniat, nam existens in cubiculo sentio percussionis effectum, sed ignoro determinatam causam percussionis, an fuerit scilicet hic, vel ille Sortes, idem evenit in alia instantia de canibus in sacco, video enim motum canis, sed ignoro, cujus canis vel cauræ sit effectus; ex quo constat in his, & similibus instantiis non dari unum conceptum notum, & alios ignotos, sed effectum notum, & causam ignotam. Sed sanè tota hæc solutio, si quid valet ipsissimo Scoti argumento poterit applicari dicendo in exemplo de motu primæ sphæræ allato ab ipso non dari conceptum unum motum, & alios ignotos, sed effectum notum, & determinatam causam ignotam. Philosophi namque videbant primum mobile moveri, ita quod effectus motus erat eis notissimus, sed ignorabant causam determinatâ ejus, & dubitabant an esset Deus, vel creatura; & ita Scot. argumentum juxta hanc solutionem nihil concluderet.

8 Communior evasio Scotistarum est illa, quam afferunt Canonic. & Tromb. quod nempe in præfatis casibus sumus certi de sola voce non de aliquo communi conceptu, ut constat in instantia de Cane, & Sorte, quia ab individuis non potest abstrahi conceptus communis inferior conceptu speciei specialissimæ, & sic pariter occurunt ad alias instantias; at in proposito de ente certi sumus de aliquo uno conceptu, & non de voce tantùm. Sed certè hæc est apertissima principii petitio, hoc enim est, quod disputatur, undè sic respondendo in argumento supponeretur id, ad cujus probationem ipsum inducitur, & quidem ea licentia, qua dicit Scotista in his casibus de voce solùm nos esse certos, eadem prorsus licebit quoque Thomistæ dicere ad argumentum Scoti de ente factum, quod sumus certi de sola voce, & non de aliquo conceptu, & in hoc mordicus persistet, quousque scotista alio argumento ostendat certitudinem quoque de conceptu. Tum quia præter conceptum specificum potest etiam a singularibus conceptus individui abstrahi ex dictis disp. 5. Log. qu. 2. art. 4. undè Cavel. equ. 21. de Anima, ait in illo primo casu nos esse certos de conceptu individui. Sed neque id sufficit, quia tunc nos sumus certus, quod aliquod individuum me percussit, sed etiam quod est aliquis Sortes. Ob id aliter conatur Bargius evadere 1. d. 3. q. 1. quam solutionem etiam innuit Tromb. cit. quod in casu de canibus sacco inclusis sum certus de conceptu animalis, & non de conceptu canis, quia nullus est, nec alius conceptus potest abstrahi ab illis duobus immediatus, nisi conceptus animalis, & sic pariter ait ad instantiam de tribus hominibus in cubiculo inclusis appellatis nomine Sortis quod in tali casu non sum certus, nisi de conceptu hominis eadem de causa, quia nullus conceptus communis inferior abstrahibilis est ab illis; quam etiam solutionem amplectitur Saxius in suæ Catast. disp. 10. qu. 6. art. 3. quo loco integrum quæstum conficit de recta illius maximæ Scoticæ intelligentia. Sed neque id satisfacit, quia in casu de canibus non tantùm certus sum de conceptu animalis, sed de aliquo etiam magis particulari illis duobus tantùm communi, quo etiam modo impugnatur solutio data ad alium casum de tribus hominibus in cubiculo inclusis. Previdit hanc instantiam Bargius, & ideo respondet, quod ille est conceptus animalis communis præcisè illis duobus per multa accidentia quæ accidentia faciunt, ut ille conceptus communis animalis sit tantùm communis illis duobus. At certe non video quænam sint hæc multa accidentia, quæ conceptum communem animalis approprient duobus illis canibus; non enim aliud accidens apparet eorum in sacco latentium, quam motus, sed hic est accidens cuicunque nimali commune, ergo nequit appropriare conceptum illum duobus duntaxat canibus in sacco latentibus: deindè conceptus communis essentialis non contrahitur ad inferiora per accidentia communia, sed per proprias differentias.

9 Itaque pro recta Scoticæ propositionis intelligentia est advertendum in ea non fieri sermonem de conceptu objectivo, sed de formali, sic enim se habet, *omnis intellectus certus de uno conceptu, & dubius de diversis, habet conceptum de quo est certus, alium à conceptibus, de quibus est dubius*, ubi constat sermonem esse de formali conceptu, quia certitudo, & dubietas sunt affectiones præsertim conceptus formalis non objectivi, benè verum est ex unitate conceptus formalis optimè deduci unitatem objectivi, quia ut constabit ex conclusione sequenti unitas conceptus formalis attenditur penes unitatem objectivi, & ideò ibidem Doctor ex unitate conceptus formalis in ente optimè deducit unitatem objectivi; cum ergo propositio illa de conceptu formali intelligi debeat, sanè nullo pacto negari potest, quia ut ait Doctor, subjectum includit prædicatum, nam si intellectus est certus de uno conceptu, hoc est, si habet in se unum conceptum formalem certum, & dubius de diversis, idest habet alios conceptus formales dubios, sanè conceptus ille diversus erit ab istis, quia implicat eundem conceptum esse simul certum, & dubium. Nec illæ instantiæ valent propositionem adeo evidentem labefactare, tum quia illæ procedunt, ac si propositio intelligeretur de conceptu objectivo, tum quia in illis casibus nunquam certi sumus de conceptu formali ultimato, quo scilicet cognoscimus res significatas per voces, sed ad summum de non ultimato, quo nimirum percipimus ipsas voces, quod de ente reali dici non potest, quia omnes ferè admittunt in ipso unitatem conceptus formalis ultimati, & hanc vult astruere Doctor per illud argumentum, ut hinc postea deduceret unitatem quoque conceptus objectivi. Ultimæ tamen duæ instantiæ nihil prorsus concludunt contra propositionem allatam, quia si rationale, & irrationale sumantur materialiter, scilicet pro speciebus constitutis per illas differentias, animal est prædicatum eis univocum, & univocè dictum si verò sumuntur formaliter, scilicet pro ipsis differentiis contrahentibus, quamvis de eis univocè non dicatur; adhuc tamen est univocum prædicatum, ut notat Bargius loc. cit. & demum ultima instantia non procedit, quia ut inquit Aureolus loc. cit. ad 1. princ. ubi hanc propositionem Scoticam defendit, & nos etiam docuimus disp. 2. Log. qu. 4. art. 1. §. *Tertio dubitatur*, conceptus non dicitur propriè æquivocus, sed vox, potest ergo haberi conceptus de voce, & tamen ignorabitur, quomodo se habeat ad sua significata non sic autem est de ente, quia non est hic quæstio de voce, sed de conceptu communissimo, & confuso, qui habetur de omnibus omni voce circumscripta.

Tertio probatur Conclusio ex virtute præcisiva, qua intellectus noster potest res in plures resolvere conceptus usque ad supremum determinabilem, & ultimum determinativum, ut sæpe monet Doctor loc. cit. Cum enim videamus res inter se convenire, & differre; potest intellectus attingere in rebus utramque formalitatem, qua nimirum conveniunt, & qua differunt, & unam ab alia separare, & sicut potest sic præscindendo procedere usque adultimam differentiam, quia omnis differentia differentium reduci debet ad aliqua primo diversa; ita etiam procedere potest usque ad supremum conceptum determinabilem. qui sit omnibus communis, nec possit in ulteriores conceptus resolvi, ne detur processus in infinitum, ut discurrit Doctor 1. d. 3. qu. 3. G. ubi ait, quod omnis resolutio entium compositorum stat ultimò ad simpliciter simplicia; hic autem ultimus conceptus determinabilis, in quo omnia conveniunt est ipse conceptus entis, ut potè qui nullam includit diversitatem, quia si duas includeret rationes, posset rursus intellectus virtute sua præcisiva distinguere in eo rationem convenientiæ, & differentiæ & sic non esset ultimus conceptus, & supremus, in quo res omnes resolvi possunt, ut supponebatur, ergo tam juxta præscindentes objectivè, quam juxta præscindentes solùm formaliter, ens, ut sic habet suum proprium conceptum formalem distinctum à conceptibus formalibus suorum inferiorum.

Quartò tandem probatur ex natura ipsius conceptus formalis entis, ut sic; nam totum esse conceptus formalis consistit in esse repræsentativo, quia est essentialiter repræsentatio objecti, & ipsius naturalis imago, atque ideò ex diversitate objecti repræsentabilis deducitur sufficienter diversitas conceptus representativi; at sic est, quod ens universalissimè sumptum habet aliud esse repræsentabile a subjectis, & accidente, & alio quolibet inferiori, ergo conceptus quoque formalis ejus habebit aliud esse repræsentativum Major constat ex ipsa notione conceptus formalis; Probatur minor quia in ente universalissimè sumpto repræsentantur Deus, & creatura substantia, & accidens confusè, & indistinctè prout invicem conveniunt, sed per proprias rationes repræsentantur distinctè, & prout abinvicem differunt, ergo habent diversum esse representabile.

10 Dicendum secundò conceptui formali entis in mente nostra correspondere unum conceptum objectivum à conceptibus inferiorum præcisum, & distinctum. Ita Doctor loc. cit. in 1. sent. & qu. 21. de anima, cum suis, & sequitur ferè universa Neotericorum turba, Suarez disp. 2. Met. sect. 2. Blanc. disp. 6. Log. sect. 2. Aversa in sua Philosph. q. 3. sect. 7. Albert. tom. 2. coroll. princ. 1. Philosph. disp. 1. qu. 4. Pato. tom. 1. Met. disp. 34. sec. 2. Hurtad. disp. 2. Met. sec. 3. Arriag. disp. 11. log. sec. 1. sub sec. 1. & 2. Oyvied. controvers. 1. Met. punc. 5. immo & aliqui ex Thomistis apud Suar. cit. Capreol. Javell. & Soto, sequitur ex præcedenti conclusione & probatur quia ut notavimus disp. 2. Log. q. 4. art. 2. Unitati conceptus formalis necessariò respondere debet unitas objectivi, si ergo ut probatum est habet ens in mente nostra unum conceptum formalem a conceptibus propriis inferiorum distinctum, pariter habebit objectivam probatur assumptum, quia conceptus formalis est ipsa intellectio, seu actus intelligendi; at implicat intellectionem, ut sic non esse alicujus rei intellectæ, quia cum actus intellectus habeat ex sui natura transire super aliquod objectum, ut in terminum; necessario dicendum est, quod cuilibet actui intellectus, seu conceptui formali ratio aliqua objectiva una debet correspondere.

Respondent Thomistæ, & Nominales ad hoc sufficere, quod conceptui formali correspondeat una ratio objectiva, vel plures immediatè, & ajunt in proposito conceptui formalis entis correspondere entia omnia immediata indeterminatè, & confusè. Contra hoc est quia ut probavimus disp. 6. de Anim. qu. 9. nu. 262. conceptus formalis nequit esse plurium, ut plurium, sed debet esse vel unius

rum

sum movente saccum, sum certus quod canis movet saccum, & dubito quinam illorum, & tamen canis non dicit unitatem conceptus ad illos. Item sum certus aliquid, v. gr. universale esse ens, dubito an reale, vel rationis, & tamen non datur conceptus unus ad ista. Rursus sum certus aliquid esse animal, ambigo tamen num rationale, vel irrationale; & tamen animal de illis differentiis non dicitur univocè. Demum sum certus quod ens dicit aliquem conceptum, & dubito an univocum, æquivocum vel analogum, & tamen non datur conceptus, qui alter istorum sit. Has, & alias consimiles instantias afferunt Adversarii, ut labefactent maximam illam Scoticam, *intellectus certus de uno conceptu, & dubius de diversis &c.* quas variis modis Scotistæ evadere conantur, ut Scoticum argumentum in suo maneat robore, quæ quidem evasiones ut verum fatear, ut plurimum sunt inutiles, quia si benè examinentur, vel petunt principium, vel etiam afferri possunt ad eludendum ipsum Scoti argumentum. Faber cit. theor. 95. inquit in allatis exemplis non afferri aliquem conceptum unius rei, de quo intellectus sit certus, & alios, de quibus sit dubius, sed solum afferitur effectus, qui provenit ab altera illarum causarum, sed ignoratur à qua proveniat, nam existens in cubiculo sentio percussionis effectum, sed ignoro determinatam causam percussionis, an fuerit scilicet hic, vel ille Sortes, idem evenit in alia instantia de canibus in sacco, video enim motum canis, sed ignoro, cujus canis vel cauræ sit effectus; ex quo constat in his, & similibus instantiis non dari unum conceptum notum, & alios ignotos, sed effectum notum, & causam ignotam. Sed sanè tota hæc solutio, si quid valet ipsissimo Scoti argumento poterit applicari dicendo in exemplo de motu primæ sphæræ allato ab ipso non dari conceptum unum motum, & alios ignotos, sed effectum notum, & determinatam causam ignotam. Philosophi namque videbant primum mobile moveri, ita quod effectus motus erat eis notissimus, sed ignorabant causam determinatâ ejus, & dubitabant an esset Deus, vel creatura; & ita Scot. argumentum juxta hanc solutionem nihil concluderet.

8 Communior evasio Scotistarum est illa, quam afferunt Canonic. & Tromb. quod nempe in præfatis casibus sumus certi de sola voce non de aliquo communi conceptu, ut constat in instantia de Cane, & Sorte, quia ab individuis non potest abstrahi conceptus communis inferior conceptu speciei specialissimæ, & sic pariter occurunt ad alias instantias; at in proposito de ente certi sumus de aliquo uno conceptu, & non de voce tantùm. Sed certè hæc est apertissima principii petitio, hoc enim est, quod disputatur, undè sic respondendo in argumento supponeretur id, ad cujus probationem ipsum inducitur, & quidem ea licentia, qua dicit Scotista in his casibus de voce solùm nos esse certos, eadem prorsus licebit quoque Thomistæ dicere ad argumentum Scoti de ente factum, quod sumus certi de sola voce, & non de aliquo conceptu, & in hoc mordicus persistet, quousque scotista alio argumento ostendat certitudinem quoque de conceptu. Tum quia præter conceptum specificum potest etiam a singularibus conceptus individui abstrahi ex dictis disp. 5. Log. qu. 2. art. 4. undè Cavel. equ. 21. de Anima, ait in illo primo casu nos esse certos de conceptu individui. Sed neque id sufficit, quia tunc nos sumus certus, quod aliquod individuum me percussit, sed etiam quod est aliquis Sortes. Ob id aliter conatur Bargius evadere 1. d. 3. q. 1. quam solutionem etiam innuit Tromb. cit. quod in casu de canibus sacco inclusis sum certus de conceptu animalis, & non de conceptu canis, quia nullus est, nec alius conceptus potest abstrahi ab illis duobus immediatus, nisi conceptus animalis, & sic pariter ait ad instantiam de tribus hominibus in cubiculo inclusis appellatis nomine Sortis quod in tali casu non sum certus, nisi de conceptu hominis eadem de causa, quia nullus conceptus communis inferior abstrahibilis est ab illis; quam etiam solutionem amplectitur Saxius in suæ Catast. disp. 10. qu. 6. art. 3. quo loco integrum quæstum conficit de recta illius maximæ Scoticæ intelligentia. Sed neque id satisfacit, quia in casu de canibus non tantùm certus sum de conceptu animalis, sed de aliquo etiam magis particulari illis duobus tantùm communi, quo etiam modo impugnatur solutio data ad alium casum de tribus hominibus in cubiculo inclusis. Previdit hanc instantiam Bargius, & ideo respondet, quod ille est conceptus animalis communis præcisè illis duobus per multa accidentia quæ accidentia faciunt, ut ille conceptus communis animalis sit tantùm communis illis duobus. At certe non video quænam sint hæc multa accidentia, quæ conceptum communem animalis approprient duobus illis canibus; non enim aliud accidens apparet eorum in sacco latentium, quam motus, sed hic est accidens cuicunque nimali commune, ergo nequit appropriare conceptum illum duobus duntaxat canibus in sacco latentibus: deindè conceptus communis essentialis non contrahitur ad inferiora per accidentia communia, sed per proprias differentias.

9 Itaque pro recta Scoticæ propositionis intelligentia est advertendum in ea non fieri sermonem de conceptu objectivo, sed de formali, sic enim se habet, *omnis intellectus certus de uno conceptu, & dubius de diversis, habet conceptum de quo est certus, alium à conceptibus, de quibus est dubius*, ubi constat sermonem esse de formali conceptu, quia certitudo, & dubietas sunt affectiones præsertim conceptus formalis non objectivi, benè verum est ex unitate conceptus formalis optimè deduci unitatem objectivi, quia ut constabit ex conclusione sequenti unitas conceptus formalis attenditur penes unitatem objectivi, & ideò ibidem Doctor ex unitate conceptus formalis in ente optimè deducit unitatem objectivi; cum ergo propositio illa de conceptu formali intelligi debeat, sanè nullo pacto negari potest, quia ut ait Doctor, subjectum includit prædicatum, nam si intellectus est certus de uno conceptu, hoc est, si habet in se unum conceptum formalem certum, & dubius de diversis, idest habet alios conceptus formales dubios, sanè conceptus ille diversus erit ab istis, quia implicat eundem conceptum esse simul certum, & dubium. Nec illæ instantiæ valent propositionem adeo evidentem labefactare, tum quia illæ procedunt, ac si propositio intelligeretur de conceptu objectivo, tum quia in illis casibus nunquam certi sumus de conceptu formali ultimato, quo scilicet cognoscimus res significatas per voces, sed ad summum de non ultimato, quo nimirum percipimus ipsas voces, quod de ente reali dici non potest, quia omnes ferè admittunt in ipso unitatem conceptus formalis ultimati, & hanc vult astruere Doctor per illud argumentum, ut hinc postea deduceret unitatem quoque conceptus objectivi. Ultimæ tamen duæ instantiæ nihil prorsus concludunt contra propositionem allatam, quia si rationale, & irrationale sumantur materialiter, scilicet pro speciebus constitutis per illas differentias, animal est prædicatum eis univocum, & univocè dictum si verò sumuntur formaliter, scilicet pro ipsis differentiis contrahentibus, quamvis de eis univocè non dicatur; adhuc tamen est univocum prædicatum, ut notat Bargius loc. cit. & demum ultima instantia non procedit, quia ut inquit Aureolus loc. cit. ad 1. princ. ubi hanc propositionem Scoticam defendit, & nos etiam docuimus disp. 2. Log. qu. 4. art. 1. §. *Tertio dubitatur*, conceptus non dicitur propriè æquivocus, sed vox, potest ergo haberi conceptus de voce, & tamen ignorabitur, quomodo se habeat ad sua significata non sic autem est de ente, quia non est hic quæstio de voce, sed de conceptu communissimo, & confuso, qui habetur de omnibus omni voce circumscripta.

Tertio probatur Conclusio ex virtute præcisiva, qua intellectus noster potest res in plures resolvere conceptus usque ad supremum determinabilem, & ultimum determinativum, ut sæpe monet Doctor loc. cit. Cum enim videamus res inter se convenire, & differre; potest intellectus attingere in rebus utramque formalitatem, qua nimirum conveniunt, & qua differunt, & unam ab alia separare, & sicut potest sic præscindendo procedere usque adultimam differentiam, quia omnis differentia differentium reduci debet ad aliqua primo diversa; ita etiam procedere potest usque ad supremum conceptum determinabilem. qui sit omnibus communis, nec possit in ulteriores conceptus resolvi, ne detur processus in infinitum, ut discurrit Doctor 1. d. 3. qu. 3. G. ubi ait, quod omnis resolutio entium compositorum stat ultimò ad simpliciter simplicia; hic autem ultimus conceptus determinabilis, in quo omnia conveniunt est ipse conceptus entis, ut potè qui nullam includit diversitatem, quia si duas includeret rationes, posset rursus intellectus virtute sua præcisiva distinguere in eo rationem convenientiæ, & differentiæ & sic non esset ultimus conceptus, & supremus, in quo res omnes resolvi possunt, ut supponebatur, ergo tam juxta præscindentes objectivè, quam juxta præscindentes solùm formaliter, ens, ut sic habet suum proprium conceptum formalem distinctum à conceptibus formalibus suorum inferiorum.

Quartò tandem probatur ex natura ipsius conceptus formalis entis, ut sic; nam totum esse conceptus formalis consistit in esse repræsentativo, quia est essentialiter repræsentatio objecti, & ipsius naturalis imago, atque ideò ex diversitate objecti repræsentabilis deducitur sufficienter diversitas conceptus representativi; at sic est, quod ens universalissimè sumptum habet aliud esse repræsentabile a subjectis, & accidente, & alio quolibet inferiori, ergo conceptus quoque formalis ejus habebit aliud esse repræsentativum Major constat ex ipsa notione conceptus formalis; Probatur minor quia in ente universalissimè sumpto repræsentantur Deus, & creatura substantia, & accidens confusè, & indistinctè prout invicem conveniunt, sed per proprias rationes repræsentantur distinctè, & prout abinvicem differunt, ergo habent diversum esse representabile.

10 Dicendum secundò conceptui formali entis in mente nostra correspondere unum conceptum objectivum à conceptibus inferiorum præcisum, & distinctum. Ita Doctor loc. cit. in 1. sent. & qu. 21. de anima, cum suis, & sequitur ferè universa Neotericorum turba, Suarez disp. 2. Met. sect. 2. Blanc. disp. 6. Log. sect. 2. Aversa in sua Philosph. q. 3. sect. 7. Albert. tom. 2. coroll. princ. 1. Philosph. disp. 1. qu. 4. Pato. tom. 1. Met. disp. 34. sec. 2. Hurtad. disp. 2. Met. sec. 3. Arriag. disp. 11. log. sec. 1. sub sec. 1. & 2. Oyvied. controvers. 1. Met. punc. 5. immo & aliqui ex Thomistis apud Suar. cit. Capreol. Javell. & Soto, sequitur ex præcedenti conclusione & probatur quia ut notavimus disp. 2. Log. q. 4. art. 2. Unitati conceptus formalis necessariò respondere debet unitas objectivi, si ergo ut probatum est habet ens in mente nostra unum conceptum formalem a conceptibus propriis inferiorum distinctum, pariter habebit objectivam probatur assumptum, quia conceptus formalis est ipsa intellectio, seu actus intelligendi; at implicat intellectionem, ut sic non esse alicujus rei intellectæ, quia cum actus intellectus habeat ex sui natura transire super aliquod objectum, ut in terminum; necessario dicendum est, quod cuilibet actui intellectus, seu conceptui formali ratio aliqua objectiva una debet correspondere.

Respondent Thomistæ, & Nominales ad hoc sufficere, quod conceptui formali correspondeat una ratio objectiva, vel plures immediatè, & ajunt in proposito conceptui formalis entis correspondere entia omnia immediata indeterminatè, & confusè. Contra hoc est quia ut probavimus disp. 6. de Anim. qu. 9. nu. 262. conceptus formalis nequit esse plurium, ut plurium, sed debet esse vel unius

unius, nam cum intellectus noster finitus sit, ac ejus intellectio, finita; non potest plura simul, ut plura sunt, intelligere, unde actus ejus, seu conceptus formalis, qui idem est, debet esse unius vel plurium, ut habent rationem unius, ut docet Arist. 4. Met. quoloc. ait, qui unum non intelligit, nihil intelligere; vide hoc fusè probatum loc. cit. Tum quia, ut diximus, de quacunque natura communi disput 4. Log. quæst. 1. articul. 1. cognitio universalis non immediatè terminatur ad omnia singularia contenta sub eo, quia objectum quod per talem cognitionem universalem, & confusam attingitur, est indifferens, ut de hoc, & illo inferiori enunciatur, ergo immediatum objectum talis actus erit quidpiam commune, & indifferens ad omnia inferiora illius universalis, quæ omnia attinguntur, ut unum in illo universali; vide loco cit. ubi excludimus responsiones Hurt. & Arriag. qui in hoc cum Nominalibus conveniunt, quod possint dari præcisiones formales sine objectivis. Tum quia si conceptus formalis est unus, & ad omnia inferiora indifferens, utique opus est, ut unam, eandequem rationem importet in singulis inferioribus, nam si non unam in omnibus repræsentaret, esset unus dumtaxat in essendo, non in repræsentando. nec omnibus, & singulis indifferenter applicari posset. Tum quia conceptus formalis ab objecto specificatur 2. de Anim. illique omnino commensuratur in repræsentando, quia totum suum esse repræsentativum habet in ordine ad objectum repræsentabile, ergo nullatenus fieri potest, ut repræsentatio terminativè accepta sit una, & non sit unus conceptus objectivus ei correspondens.

11 Respondent Nominales conceptum objectivum utique debere esse unum, non aliqua unitate intrinseca objectiva, quam in se habeat, sed extrinseca desumpta ab unitate conceptus formalis, quo attingitur, unde dicunt omnia, & singula inferiora simul sumpta esse adæquatum objectum cognitionis universalis, quæ quidem cognitio cum sit una, & confusa, suam participat unitatem quodammodo omnibus illis, quatenus in illa cognitione omnia confunduntur in unum, nec possunt per illam cognitionem confusam, & universalem inferiora illa absinvicem discerni. Contrà est, quia conceptus formalis non solùm est unus in essendo, sed etiam in repræsentando, sed dicitur sic unus eo peæcisè quia repræsentat unum objectum, ergo tantùm abest, quod conceptus formalis det unitatem conceptui objectivo, quod poitus ab eo recipiat; Major patet, prob. min. nam quando intellectus conceptum formalem efformat, supponit in aliquo priori objectum, à quo desumit suum esse repræsentativum, ut potè qui est ejus naturalis imago. Tum quia objectum præsupponitur ad actum circa illud versantem ex 2. de Anim. ergo & unitas objecti præsupponitur unitati actus, non è contra. Tum quia præsertim in proposito ens reale, de quo loquimur, est primum, & adæquatum objectum intellectus ex dictis in lib. de Anim. ergo non sumit suam unitatem ab actibus ejus; Prob. consequ. quia sicut nullus actus potentiæ cujuscunque constituit objectum suum primum, ita nec facit unitatem ejus. Tum tandem quia peto à Nominalibus præcisiones objectivas negantibus quid dicat illa confusio, qua entia confunduntur in unum in conceptu entis, & in quo fundetur; sanè fundari nequit in rationibus inferioribus ut sic, quia istæ sunt separativæ entium, & distinctivæ non confusivæ, ergo fundabitur in aliqua ratione communi eadem in omnibus. Dices fundari hanc confusionem in convenientia, quam habent entia inter se. Contrà quia ex 5. Metaph. 20. similitudo, & convenientia fundantur super unum, sicut diversitas super multa, ergo confunduntur entia in unum ex vi alicujus formalitatis, quam unumquodque ens participat, & propter quam entia omnia in unum conveniunt, non enim confundi possunt entia secundum illas rationes, quibus absinvicem distinguuntur, confusio namque distinctioni opponitur; fatendum igitur est, quod singula entia confundantur ex vi alicujus rationis, quæ non sit separativa, & distinctiva illorum, & consequenter, quæ sit eadem in omnibus; & hæc erit unitas conceptus objectivi correspondens unitati conceptus formalis.

Respondent quidam Thomistæ conceptum objectivum entis importare immediatè omnia, & singula sua inferiora, non tamen solutè, sed copulativè sumpta, nempe Deum; & creaturam, substantiam, & accidens, & ob hanc copulationem conceptum objectivum entis esse unum. Contra hoc est, quia ratio entis, ut sic, ex oppositis rationibus constitui nequit, sed Deus, & creatura, substantia, & accidens, ut sic, constituuntur per oppositas rationes, ergo illa immediatè importare nequit etiamsi copulativè sumantur. Tum quia vel includeret illa secundum quod entia, & sic non includeret secundum proprias rationes, vel secundum quod talia entia, & sic includeret rationes oppositas. Tum quia hoc admisso nulla propositio, in qua ens diceretur de aliquo, esset vera, redderet enim sensum, hoc esse substantiam, & accidens, esse Deum, & creaturam. Tum quia hoc etiam admisso nemo posset esse certus aliquid esse ens, dubitare verò an sit substantia; vel accidens, quia quodlibet eo ipso, quo est ens, esset etiam simul, & semel substantia, & accidens. Tum quia si ens immediatè supponit pro Deo, & creatura copulativè sumpris non benè divideretur in ens finitum, & infinitum, ut superius in sua inferiora, cum omne universale superius sit aliquis conceptus unus à suis inferioribus distinctus.

12 Respondent, quod quando ens prædicatur de substantia, & accidente, Deo, & creatura, non est una sola ratio quæ, prædicatur, sed diversæ, nam de substantia prædicatur conceptus substantiæ, & de accidente ratio accidentis; undè cum dicitur, accidens est ens, idem est ac si dicatur, illud esse, quod est accidens, est ens, & cum dicitur substantiam esse ens, est idem quod dicere, illud esse, quod est substantia, est ens. Contrà, quia tunc ens non diceret rationes Dei, & creaturæ, substantiæ, & accidentis copulativè sumptas, sed solutas, quarum unaquæque sigillatim sumpta prædicaret, hæc quidem de substantia, illa verò de accidente. Tum quia tunc illa propositio, Deus est ens, substantia est ens, foret identica, & æqualis de æquali, non autem superioris de inferiori, ut re vera est. Tum quia vox entis non est imposita ad significandas rationes proprias substantiæ, & accidentis, sed tantùm rationem generalem entis, in qua conveniunt, ergo quando dicimus, substantia est ens, &c. sensus non est, substantia est illud esse, quod est substantia, & accidens est illud esse, quod est accidens, quia est aliquod commune, & indeterminatum ad utrumque.

Respondent alii Thomistæ ex Hervæo, & Soncinate conceptum objectivum entis importare immediatè hoc disjunctum substantiam vel accidens, Deum vel creaturam, & sic inquiunt ens importare inferiora disjunctivè sumpta. Contra, quia adversus hunc dicendi modum redeunt omnes ferè difficultates contra præcedentem allatæ, si parum immutentur; Tum quia hic valent impugnationes super ius factæ pro unitate conceptus formalis entis contra eandem responsionem; Tum quia sic dicendo præcluditur omnis via probandi unitatem rationis genericæ, nam pari ratione dicetur, quod cum concipitur substantia, non concipitur aliqua una ratio communis, sed corpus, vel spiritus; cum concipitur quantitas, non concipitur aliqua una ratio communis, sed linea, vel superficies, vel corpus; Tum tandem, quia cum concipimus hoc disjunctum, substantiam, vel accidens, tunc habemus tres conceptus, unum adæquatum illius disjunctionis sufficientis, & alios duos inadæquatos substantiæ scilicet & accidentis; & quod hoc assumptum sit verum ex eo constat, quod possumus certificari de illa disjunctione, quod sit vera, vel sufficiens, absque eo quod simus certi de altero extremorum; si igitur conceptui formali entis objectivè correspondet hoc disjunctum, substantia, vel accidens, vel illi respondet ratio disjunctionis, ut sic, aut rationes extremorum disjunctionis sic simpliciter, & solutæ. aut eædem rationes sub disjunctione, nam aliud fingi non potest; sed nullum horum rectè dicitur; non primum, quia tunc nulla propositio, in qua ens de aliquo enunciatur, esset vera, quia neque substantia, nec accidens est illa disjunctio substantiæ, vel accidentis; non secundum ut supra probatum ed nec tandem tertium, quia tunc sensus hujus propositionis, substantia est ens, foret hic, substantia est substantia vel accidens, & sensus hujus homo est ens, esset iste, homo est substantia, vel accidens sub disjunctione, quas esse falsas satis de se constat, quia substantia est determinatè substantia, non verò substantia, vel accidens; & homo non includit utramque illam rationem substantiæ, & accidentis, etiam ut sub disjunctione concipiuntur.

13 Respondent proindè alii, quibus Bassolius noster consentire videtur 1. dist. 8. quæst. 1. §. *propter istas instantias*, ens esse analogum ad sua inferiora, & significare illa omnia immediatè, non tamen omninò confusè, & promiscuè, sed ordine quodam rationis, vel naturæ, sicut & inter se entia ordinem habent, primò Deum, secundò creaturam, primò substantiam, secundò accidens, inquit in adæquato objecto conceptus formalis entis non includuntur inferiora entis immediatè secundùm proprias rationes, neque omnes sub aliqua una ratione communi, sed una tantùm determinatè, & expressè nempè primi analogati Dei, vel substantiæ, aliæ verò indeterminatè, & implicitè. Sed contra hunc dicendi modum rursus redeunt ex integro difficultates factæ paulo suprà num. 4. pro unitate conceptus formalis contra eandem solutionem; Tum quia, ut mox dicemus conceptus objectivus entis est omninò indeterminatus & indifferens à suis inferioribus æquè præscindens, non enim dicit habere talem, vel talem essendi modum, sed habere esse, ut sic simpliciter, & absolutè sumptum, ergo ex sua impositione non magis explicitè dicit substantiam, quam accidens; Tum quia substantia, cum dicat aliquid per se subsistens, non solùm dicit habere esse, seu essentiam, sed etiam tali modo illud habere, quod non exprimitur per nomen entis, quod absolutè dicit esse præscindendo à modo essendi.

Aureolus, ut refert Canon. cit. 1. d. 2. par. 1. art. 2. ut has omnes evitaret angustias, inquit enti nullum prorsus correspondere objectivum conceptum, nullam unam communem rationem correspondere vel particularem, neque immediatè plures, sed putat conceptum entis esse unum unitate quadam confusionis, & omnimodæ indeterminationis actualiter denudatum ab omni ratione una, vel pluribus, propria vel communi, qui proindè conceptus dum applicatur ad proprias entium rationes coincidit in illas nullo addito illi, quia quælibet propria ratio est iste conceptus, & nihil addit. Contra hanc Aureoli opinionem, vel potius figmentum (quamvis dicat Meurisse cit. esse probabiliorem omnibus modis hactenus recitatis ad negandum conceptum objectivum entis) pluribus agunt Canonic. & Rubion. 1. dist. 3. §. u. 3. Sed breviter ex dictis evidenter rejicitur, quia ut diximus, implicat actum intellectus, seu conceptum formalem mentis non terminari super aliquam rationem objectivam communem, vel particularem, unam, vel saltim plures, quia actus intellectus ea ratione, qua vitalis est, in aliud ferri debet, ut in objectum. Tum 2. quia implicat intellectum

esse

esse intelligentem, & nihil intelligere, & in nullum prorsus objectum tendere, ita autem se haberet conceptus formalis entis, si esset omni prorsus objectiva ratione denudatus, ac destitutus. Tum quia conceptus intellectus non potest ferri, nisi super aliquod conceptibile, ergo implicat conceptus formalis in mente, qui non sit alicujus conceptibilis. Conseq. patet, quia ratio conceptibilis, conceptibile, & objectivus conceptus idem sunt; Probatur assumptum, quia implicat aspectum non terminari ad aliquid, sed conceptus formalis est aspectus intellectus, ergo &c. Tum quia, quod nullam habet rationem intelligibilem nec in re, nec in intellectu, nec est ens, nec intelligibile, ergo si ens, ut ens nullam habet rationem intelligibilem, seu objectivam, quod idem est, ipsum non erit intelligibile. Tum quia si ens, ut ens, nullam habet rationem intelligibilem, quo pacto statui potest objectum in Metaphysica de cujus ratione est habere propriam scibilitatem? quomodo poni potest objectum intellectus. Tum quia quando intellectus certificatur, quod suus conceptus est verus, opus est conceptui illi aliquam rationem objectivam, correspondere, quia veritas in cognitione pendet ex conformitate ad rem, vel rationem significatam sed intellectus certificari potest conceptum suum, quo intelligit quantitatem v. gr. esse ens, esse verum ergo illi conceptui aliqua ratio correspondere debet. Tum quia experimur, quod concipiendo ens concipimus rationem quandam communem, in qua entia omnia conveniunt, & confunduntur, sicut cum concipimus animal, in quo conveniunt suæ species, ergo conceptui formali entis ratio objectiva correspondere debet. Tum quia nequit intellectus plura capere objectivè, & modo confuso, nisi innitatur alicui certo, & distincto, in quo illa plura conveniant, & confundantur, ut v.gr. ideò potest intellectus omnes species animalis implicitè concipere, quia innititur conceptui certo, & distincto sensibilitatis, qua ablata nullo modo potest figi intellectus implicitè super species animalis, sed intellectus in conceptu entis omnia implicitè comprehendit, ergo necesse est, quod ea implicando innitatur alicui conceptui objectivo certo, & distincto.

14 Sed Aureol. citat. articul. 5. ut has, & similes instantias excludat, & veritatem suæ imaginationis ostendat, notat quod conceptus implicitus, & confusus aliquando est illo confusus, ut relinquatur in eo aliquid ultimatè distinctum formaliter, & ratione, & talis & est conconceptus specificus, ut puta hominis, qui licet omnes homines implicitè comprehendat, in eo tamen relinquitur humanitas ultimatè distincta, unde habet unitatem omnimodam formalem, & rationis, quia distingui non potest per plures rationes; Aliquando verò conceptus sic confusus, est, ut relinquatur in eo aliquid medio modo distinctum, & talis est conceptus generum omnium usque ad generalissima inclusivè, sic enim suas species implicitè comprehendunt, ut semper relinquatur aliqua propria ratio generis distincta quidem, & explicita, nihilominus tamen amplius distinguitur per differentias specierum; Aliquando tandem conceptus sic confusus, est, ut non relinquatur in eo aliquid ultimatè distinctum, ut in speciebus, nec medio modo distinctum, ut in generibus, & talis est conceptus importatus per ens, & aliquid, qui sic omnia implicitè comprehendit, ut nullum conceptibile includat explicitè, & distinctè; nullaque rationem nec propriam, nec communem; si enim explicitè diceret aliquam rationem conceptibilem, ista non esset eadem cum qualibet implicita, nam contradicit, quod aliqua ratio sit simul explicita, & implicita, ergo rationes propriæ essent extrà rationem entis, & per consequens essent nihil; & adhuc ista ratio explicita esset quædam specialis ratio contra rationes omnium entium divisa, & per consequens non esset ratio entis simpliciter, sed cujusdam entis, esset namque quædam ratio partialis. Ex hac doctrina utitur solvere Aureol. instantias factas, & falsum esset ait, quod oporteat aspectum intellectus semper terminari ad aliquam rationem propriam, vel communem, imo terminari potest ad aliquid merè indeterminatum, & confusum denudatum ab omni distinctione, & per consequens ratione, & illud confusum non erit unum unitate rationis conceptibilis, sed unitate unius modi concipiendi infinita conceptibilia implicitè, & confusè; & rursum ait falsum esse intellectum non posse plura confusè concipere, nisi aliquam rationem communem concipiat, in qua confundantur, concipiens enim significatum hujus termini *omnia* comprehendit omnia, quæ sunt, & omnes rationes implicitè, & confusè, nec figitur super aliquid speciale; & cum hoc experiamur in sensu, non debet intellectui denegari, experimur autem in occursu alicujus superficiei, in qua colores sunt plurimi, & variæ cælaturæ, nos intueri omnia in confuso, & nullum colorem, aut cælaturam distinguere.

Hoc tamen Aureoli fundamentum nullum est, quamvis enim prima, & secunda confusio conceptus benè assignetur, ultima tamen confusio, quam ait esse propriam conceptus entis, est adeò confusa, ut à nemine capi possit, nam vel conceptus formalis entis, quem ipse admittit, aliquid exprimit, & declarat, vel non; non secundum, quia dari nequit intellectio, & conceptus sine intelligibili, & conceptibili, ad quod terminetur; si primum tunc petendum est, quid per conceptum formalem entis intellectui explicetur, & manifestetur, vel enim sunt rationes particularium entium, quod nec ipse concedit, vel gradus universalissimus essendi, in quo omnia confunduntur, qui eo ipso quod clarè, & distinctè attingitur, confusè attingi dicuntur omnia particularia entia sub eo contenta, & hæc est confusio propria conceptus entis, constat autem hanc confusionem non esse talem, ut conceptus entis sic confusus spoliatus maneat omni ratione tam propria, quam communi; Tum quia non per hoc necessario distinguitur confusio conceptus entis à confusione conceptus generici, & specifici; sed per confusionem in ratione magis, vel minus communi, si enim ratio in qua plura conveniunt, est adeò determinata, ut non sit contrahibilis per differentias alterius rationis, fundatur in ea confusio conceptus specifici, si verò adeo communis est, ut possit contrahi per differentias alterius rationis, fundatur in ea confusio conceptus generici; si tandem sit ratio transcendens, & communis omnibus, tam in prædicamento, quam extra existentibus, fundatur in ea confusio conceptus transcendentis, & talis est confusio conceptus entis. Tum quia ex hoc, quod aliqua plura concipiantur adinvicem valdè remotè convenire, & valde tenuem habere inter se similitudinem, non statim inferre licet talem conceptum denudatum esse ab omni ratione tam propria, quam communi, sed solum quod inter omnes conceptus illis pluribus communes iste minimam habeat unitatem. Hinc etiam facilè refelluntur solutiones ab eodem allatæ ad argumenta facta, cum falsò innitantur fundamento quod possit dari conceptus formalis tertio illo modo confusus; neque alicui rationi conceptibili innixus, quique solum confusionem accipiat ex parte modi concipiendi, non ex parte rei conceptæ; & cum hoc nititur probare ex conceptione illius termini *omnia*, quæ aliam confusionem non habet, nisi hanc; negatur hoc pariter, quia explicari nequit, quid sit confusio illa, in qua omnia coadunari dicantur, nisi assignetur ex vi alicujus rationis communis, quæ sic una, & eadem in omnibus; non enim confundi possunt entia inter se secundum illas rationes, quibus absinvicem secernuntur, quia hujusmodi rationes non sunt unitivæ, & confusivæ, sed separativæ, & discretivæ; ad experientiam autem quam adducit de visione sensitiva constabit inferius numer. 58. præterquam quod jam dictum est disputat. 6. de Anim. quæstion. 9. in fine colores illos in tali casu non unica visione videri, sed pluribus, vel si id fit unica visione, hoc fit duntaxat colligendo illos sub ratione una objectiva visibilis, quod innuit Doctor quæst. 8. de Anim. in corpore quæsiti; Et si talis confusio dari potest in aliquo conceptu, ut contendit Aureolus, sanè tota illa doctrina applicari poterit nedum conceptui entis, sed etiam generico, & specifico, obstinatè negando, quod detur una communis ratio, in qua talis confusio fundetur, quia semper negabitur ad confusionem necessariam esse rationis conceptibilis unitatem; Ratio tandem, qua probat talem confusionem in conceptu entis, nulla est, ut constabit infrà num. 24. ratio enim explicita, quam importat conceptus entis, est eadem cum qualibet implicita inferiorum, inadæquatè tamen, & rationes propriæ inferiorum, contrahentes rationem entis, licet sint extrà rationem entis formaliter, quatenus non illud includunt in sua ratione formali, sunt tamen entia realiter, & identicè, ut fusè declaratur quæstion. 7. Neque sequitur talem rationem entis esse specialem rationem contra rationes omnium entium divisam, immo est communissima ratio in omnibus entibus essentialiter imbibita; alioquin omnes istæ rationes pariter fieri possent contra rationem genericam, & specificam, ut discurrenti patebit.

Responsa nostris argumentis hactenus allata sunt priscorum Thomistarum, ac Nominalium, quę admussim adduximus, etiam si apud alios habeantur, ne huic famigeratæ controversiæ aliquid deficeret; nunc veniamus ad solutiones Recentiorum Thomistarum; Masius loc. citat. scilicet in Anteprædic. sect. 1. quæstion. 6. negat in ente conceptum objectivum ab inferioribus præcisum perfectum, & adæquatum, tamen conclus. 3. ait, quod si est sermo de conceptu entis imperfecto, & inadæquato, de illo scilicet quod non repræsentat totum, quod est in re repræsentabile, in illo datur conceptus aliquis formalis præcisus, & distinctus re ipsa à conceptu substantiæ, & accidentium Dei, & creaturæ, quod probat quia intellectus potest concipere ens esse id, quod est, nihil cogitans sit ne id, quod est, vel substantia, vel accidens, vel Deus, vel creatura. sed hic est conceptus formalis entis re ipsa distinctus à conceptibus formalibus suorum inferiorum, ergo in ente dabitur hujusmodi conceptus, & rursus hoc ibi probat ratione Scoti, quod quis potest esse certus aliquid esse ens, & dubitare, num sit substantia, vel accidens. Posteà infra concl. 5. loquens de conceptu objectivo inquit, non dari conceptum aliquem objectivum in ente perfectum, & adæquatum, qui sit præcisus, & re ipsa separatus à conceptibus suorum inferiorum, benè tamen datur conceptus objectivus imperfectus, & inadæquatus præcisus, & separatus à conceptibus eorundem, quod probat, quia secundum talem conceptum ens exprimitur esse id, quod habet esse in communi, at sic habere esse præcisum est ab esse per se, & esse in alio; qui sunt duo modi essendi suorum inferiorum, neq; in eo quod est habere esse in communi includitur habere esse per se, vel habere esse in alio, & concludit ibid. ex his colligendum esse conceptum entis imperfectum, qui est habere esse in communi, esse separatum; & distinctum à conceptu substantiæ, & accidentium, neque in illo esse includi proprias rationes horum inferiorum, ita ibid. clarissimus iste Thomista, quem non dubito. Recentioribus omnibus præferre Thomistis; ex qua explicatione constat

opinio-

opinionem modo Thomistarum parum, vel nihil à nostra differre; nihil enim aliud Scotistæ contendunt, quam hujusmodi conceptum imperfectum, & inadæquatum entis ab inferioribus præcisum, quem mordicus ad hæc usque tempora negarunt prisci Thomistæ; vel saltem hæc olim adeò famosa inter Scotistas, & Thomistas controversia tacta modò est quæstio quasi de nomine, sicut quæstio de actu entitativo materiæ in Physica, & hoc evenit eo quia Adversarii veritate coacti tandem & ipsi veritati subscribunt.

15 Cæterum Complutenses cit. disputat. 11. Log. quæstion. 5. ut potè priscum rigorem Thomisticum venerari videntur, & in omni rigore opiniones D. Thomæ defendere profitentur, licet & ipsi utantur allata distinctione conceptus perfecti, & imperfecti, alio tamen modo eam declarare videntur; ne majorem unitatem conceptui entis admittere cogantur, quam puræ analogiæ proportionalitatis; dicunt enim conceptum formalem perfectum esse illum actum intellectus, qui repræsentat plura secundum aliquam unam rationem, seu gradum; itaut immediatè, & distinctè repræsenter talem gradum; conceptum verò imperfectum, & confusum esse illum, qui immediatè repræsentat plura secundum aliquam similitudinem proprietatum, quæ proindè non attenditur in aliqua una ratione illis communi, sed secundum suas proprias rationes; non absolutè confideratas, sed ut proportionaliter se habentes; unde concludunt postea numer. 46. ens ex sua impositione non significare immediatè aliquem gradum, seu rationem communem inferioribus ab eis distinctam, & abstractam, sed immediatè significat ipsa inferiora, ut proportionaliter se habentia inter se; atque ita simpliciter loquendo ens non habet unum conceptum objectivum suis inferioribus communem. Hinc tandem ad nostram difficultatem respondent numer. 54. ens non significare aliquem gradum communem substantiæ, & accidenti, neque solam substantiam, neque solum accidens, sed utrumque simul secundum suas proprias rationes; hoc autem potest intelligi dupliciter, primo quod ens significet substantiam, & accidens secundum suas proprias rationes absolutè sumptas, vel disjunctivè, vel copulativè, & hoc modo est falsum. Secundo, quod ens significet substantiam, & accidens secundum proprias rationes, ut proportionaliter inter se similes, & hoc modo verum est, & ita quando ens prædicatur de substantia, & accidente, non prædicat eandem omninò rationem, sed quando dicimus *substantia est ens*, ibi de substantia absolutè sumpta prædicatur ratio ejusdem substantiæ, ut proportionaliter similis accidentibus; & quando dicimus *accidens est ens*, ibi de accidenti absolutè sumpto prædicatur ratio accidentis, ut proportionaliter similis substantiæ, & hic est proprius modus prædicandi analogi proportionalitatis, ut distinguitur ab univoco, & æquivoco. sic etiam loquitur Io. de S. Tho. loc. cit.

16 Hæc tamen solutio ex multis capitibus à nobis debet rejici. Et in primis, quia licet concedamus ens esse analogum ad Deum, & creaturam, ad substantiam, & accidens, non tamen est analogum analogia proportionalitatis, ut ajunt Complut. ita quod ens dicatur de illis, sicut pes dicitur de pede animalis, de basi lectuli, & radice montis, cum majori siquidem proprietate ens dicitur de illis, quam pes de istis, ut infra suo loco dicemus. Tum quia etiam hoc admisso redeunt adhuc difficultates factæ contra priores solutiones, ut enim analogia hujusmodi cognoscantur, quatenus talis, cognoici debent secundum proprias rationes non quidem absolutè sumptas, sed ut proportionabiliter similes, & ratio est, quia proportionalitas in ipsis reperta non fundatur in aliqua ratione ipsis communi, sed in propriis cuiuscunque rationibus, ut constat in allato exemplo pedè, sed jam probatum est ens ex vi suæ impositionis non significare determinatam rationem substantiæ, nec accidentis; ergo nec illas significare potest, ut proportionaliter similes, quia talis proportionalitas explicari nequit sine propriis rationibus utriusque, in quibus fundatur. Tum quia analogia hæc proportionalitatis in eo consistit, ut sicut se habet substantia ad esse per se, ita se habet accidens ad esse in alio, ergo nomen entis significare debet utriusque proprias rationes, ut proportionabiliter se habentes; & utrumque simul significare debet vi talis analogiæ, quæ diversitatem simul cum aliqua contenientia importat, sed ens, ut sic non dicit determinatam rationem substantiæ, vel accidentis, ut probatum est, ergo &c. Tum quia non valet dicere, quod exprimit, tantum illa, ut proportionaliter similia. quia nedum hoc exprimit, sed declarat ea esse proportionaliter similia secundum proprias rationes, in quibus fundatur proportionalitas, ergo juxtà hunc dicendi modum deberet ens significare nedum communem modum essendi substantiæ, & accidentis, sed attingere quoque determinatos modos essendi scilicet per se, vel in alio. Tum quia, cum dicimus, *substantia est ens*, sanè hæc tota videtur absoluta prædicatio nullo modo referens substantiam ad accidens, ergo falsum est in ea prædicari substantiam sumptam, ut proportionabiliter similem accidentibus. Tum quia si in hac prædicatione *ens* dicit rationem substantiæ proportionaliter similem accidenti; ergo hoc ipsum prædicatum non potest applicari accidenti, quia aliquo modo involvit rationem substantiæ, ut proportionaliter similem accidenti, quod de accidente verificari non potest. Tum quia hæc propositio reduplicativa est vera substantia, ut est ens, non est per se subsistens, sed sily ens dicit rationem substantiæ, ut proportionaliter similem accidentibus, & non potius quid indifferens ad utrumque non esset vera, quia proportionalitas illa fundatur in sua subsistentia, & ideo etiam sub ratione entis a subsistentia non abstraheret, quæ ratio est evidens.

Secundò principaliter solet probari hæc Conclusio ex eo quod Scotus docet in proposito 1. distinct. 3. quæst. 3. quod quando plura aliquam habent convenientiam inter se possunt in aliquo communi signo, & universali repræsentari, & unam rationem illis communem potest intellectus abstrahere, sed sic est, quod entia omnia realia Deus, & creatura substantia, & accidens habent aliquam similitudinem, & convenientiam in ratione essendi; ergo potest intellectus præscindere ab eis rationem communem, in qua conveniunt; Probatur major, quia cum intellectui non deficiat præcisiva virtus, statim ac in re fundamentum reperit differentiæ & convenientiæ, potest intellectus ea plura concipere secundum eam rationem, in qua conveniunt, præscindendo ab eis, quibus differunt, & tunc illa plura concipiet, ut sunt unum, probatur etiam minor, quia Deus, & creatura, substantia & accidens differunt quidem inter se, non tamen adeò inter se differunt, ut sint omninò primò diversa etiam in conceptu, nam certè magis inter se conveniunt, quam ens, & nihil, imo in quibusdam generalissimis attributis communicant, ut sunt esse objectum intellectus, contradistingui a nihilo, & a chimæra, capacitas durationis, loci, &c.

17 Respondent Complut. citat. distinguendo minorem, si enim sensus sit omnia entia realia in ratione entis habere similitudinem, & convenientiam secundum quid, seu proportionalem, conceditur, at negatur, si intelligatur de convenientia simpliciter, & propria, unde solum sequitur omnia entia realia habere conceptum objectivum abstractum secundum quid, non verò simpliciter; Contra hoc est, quia ex inferius dicendis ens non est analogum proportionalitatis ad Deum, & creaturam, substantiam, & accidens, propriè enim, & simpliciter hæc omnia dicuntur entia per rationem entis in singulis eorum essentialiter imbibitam, ergo in ratione entis non conveniunt tantùm secundum quid, & proportionaliter. Tum quia certè cum majori proprietate creatura, & accidens dicuntur entia, quam basis lectuli, & radix montis dicantur pes, quod ita de se constat, ut non nisi à protervo, & pertinaci in oppofita sententia valeat negari, ergo ens non est analogum ad ea per solam analogiam proportionalitatis. Tum quia multi tenent analogiam proportionalitatis propriæ, ut distinguitur à metaphorica, non excludere unitatem conceptus objectivi, ut diximus disputat. 2. Log. quæstion. 5. explicando analoga proportionis, etiamsi cum ipsis Complut. oppositum censeamus probabilius. Tum quia si convenientiam, & similitudinem, quam habet Deus, & creatura, substantia, & accidens, in ratione generali essendi, durandi præsentiæ in loco, contradictionis à nihilo, oppositionis cum chimæra, tù appellas similitudinem solum, & convenientiam secundum quid, & proportionalem, sic ego dicam è contra de similitudine, & convenientia, quam habent homo, & equus in ratione sentiendi, planta, & animal in ratione vegetandi; atquo ita negabo unitatem conceptus in quocunque gradu communi, & dicam esse solam utitatem proportionalem, & secundum quid; & ut responsionem tacitam excludamus, profectò parum refert, quod sit major convenientia, & similitudo inter aliqua plura, dummodo in ratione communi conveniant, hoc enim ad summum inferre potest majorem, vel minorem unitatem conceptus, non autem illam totaliter destruere, & hæc est potissima ratio, ob quam Recentiores omnes in hac materia de unitate conceptus entis declinarunt unanimiter in sententiam nostram. Tum tandem quia nedum substantia, sed etiam accidens contradictorie opponitur nihilo, & quidem hæc contradictio convenit utrique simpliciter, & absolutè loquendo, non autem secundum quid uni, & simpliciter alteri, ergo admitti debet aliqua communis ratio, per quam contradictorie opponantur nihilo, cum enim æquè id competat substantiæ, & accidenti, non potest eis convenire, ut talia entia sunt, quia cum ut talia sunt, oppositionem habent adinvicem, si uni conveniret, ut tale opponi nihilo, non posset alteri convenire, sicut ergo in tali oppositione cum nihilo, & chimæra simpliciter, & absolutè assimilantur, & non tantùm per quandam proportionalitatem, ita etiam assimilari debent in fundamento talis oppositionis, quod est esse in rerum natura absolutè sumptum, & præscindens a particularibus modis essendi.

18 Tertiò probatur cum Doctore 1. distinct. 3. quæstion. 3. & Mairon. quæstion. 2. de entis univocatione, ratione deducta ex unitate objecti intentionalis potentiæ. Ens enim reale, ut sic est, adæquatum objectum intellectus nostri ex natura potentiæ; ergo talem habere debet unitatem, qualis sufficiat ad specificandam potentiam intellectivam, cujus statuitur objectum; cum ergo potentia intellectiva sit una, ut de se constat, talis etiam ratio entis esse debebit, quæ est illius specificativa, nam si esset multiplex, non specificaret unicam potentiam. Quod potest confirmari ex unitate scientiæ Metaphysicæ, cujus adequatum statuitur objectum, nam una scientia unum petit objectum 1. Post. 25. idque palam docuit Arist. 11. Metaph. sum 2. capitul. 1. ubi ab initio capitis docet, quod etsi ens, ut ens, dicatur multipliciter, non ita tamen dicitur, quin universaliter unam communem rationem, à partibus suis præcisam habeat, & illius reddit ratio-

rationem nam quæcunqe dicuntur merè multipliciter adeò quod nullam habent rationem communem, non possunt pertinere ad unam scientiam, modo Metaphysica est una scientia, quæ considerat multitudinem illorum entium, ergo ens etsi multipliciter dicatur, habebit tamen rationem unam communem præcisam à partibus; hæc autem sunt Arist. verba ibid. ab initio capitis, cum autem Phylosophi scientia sit entis, prout ens universaliter, & non secundum partem; ens verò multipliciter, & non secundum unum modum dicatur; si æquivocè, & non secundum aliquod commune dicitur, non est sub una scientia; talium enim non est unum genus, quod si secundum aliquod commune, erit utique sub una scientia; ita Aristot. ibid.

Respondet Aureol. omnem rem esse ab intellectu conceptibilem per se, & sub propria ratione, nec dari aliquam rationem communem objectivam mediantem inter rationes proprias, & intellectum; cum intellectus immediatè in omnem rationem tendat, undè in hoc sensu non est vera illa propositio, quod unius potentiæ sit una formalis ratio; in quam immediatè tendat, cum visus immediatè tendat in omnes colores; sed illa una ratio debet intelligi pro uno modo potentiam immutandi, illa enim, quæ uniformiter immutant, habent unam potentiam, ut quia luminosa omnia immutant diaphanum, idcircò correspondet una potentia visiva, cujus organum substantiatur ex aere diaphano; & quia omnes soni immutant frangendo aerem, idcirco habent unam auditivam potentiam; cujus organum substantiatur ex aere frangibili, & sic de aliis potentiis, unde quia quælibet res, & ratio est apta seipsam declarare animæ, sic animam conformare, idcirco correspondet una potentia intellectiva. Ad Conf. pariter inquit ad unitatem scientiæ sufficere unitatem attributionis, nec requiri unitatem conceptus, & rationis communis. Hæc solutio facilè improbatur ex dictis disp. 2. de Anim. quæstion. 4. numer. 54. ubi docuimus objecta potentiarum constitui debere, ut colorem visus, sonum auditus &c. non quidem, ut supponunt pro ipsis conceptibus abstractis simpliciter, quia tunc albedo v. g. & nigredo secundum suas rationes specificas, & individuales non perciperentur à sensu; sed neque constitui debent, ut supponunt personaliter pro hoc, & illo colore, pro hoc, & illo sono, ut inquit Aureol. quia tunc ratio generica coloris foret prorsus invisibilis, nec potentię ullam prorsus expectarent unitatem à suis objectis, & visibilitas non per se primò demonstraretur de colore, sed æquè primo de hoc, & illo colore, qui est error ab Arist. notatus 1. Post. capitul. 3. cum passio superioris immediatè demonstratur de inferiori; Sed debent objecta potentiarum prima, & adequata assignari, ut supponunt absolutè, tam scilicet pro ratione generali entis, coloris, soni, &c. quam pro specificis, & individualibus suorum inferiorum, nam ex primo capite salvatur unitas objecti adæquati, & ex alio capite quod objecta inadequata attingantur à potentia etiam secundum rationes suas peculiares. Conf. ex dictis ipsius, quia peto, undè albedo, & nigredo habeant uniformiter immutare potentiam, sanè id non habent per se primo ex rationibus suis differentialibus, ut per se patet, ergo ex ratione communi coloris, cui per se primò convenit immutare diaphanum, & aliis inferioribus suis per se secundò; tum quia cum hoc modo immutare potentiam sit passio conveniens omnibus, & singulis coloribus inadæquatè, oportet adinvenire subjectum, cui per se primò, & adæquatè conveniat, & cæteris per ipsum, & de ipso adæquatè demonstretur, ne committatur error notatus ab Arist. loc. cit. & hic erit color in communi absolutè supponens. Quod tandem addit de objecto scientiæ ei sufficere unitatem attributionis, id sufficienter impugnatum est in eo sensu, quo ab Aureol. suisque Sectatoribus Hurtad. & Arriaga intelligitur, disp. 12. Log. quæst. 2. art. 6.

Respondent Thomistæ passim ad unitatem scientiæ, & potentiæ sufficere in objecto unitatem proportionis, & analogiæ; Quæ solutio nullam prorsus habet probabilitatem, & præsertim in eorum principiis, qui volunt omnimodam specificationem essentialem actuum, & potentiarum ab objectis desumi debere, illisque prorsus commensurari; certè si ita est, ut ipsi fatentur, non sufficit allata responsio, quod ad specificandam unam potentiam sufficiat in objecto sola unitas analogiæ, seu proportionis; specificatio enim actus & potentiæ ab objecto in quadam commensuratione consistit, qua specificatum cum specificante commensuratur, & quale est specificans, tale etiam est specificatum; si ergo specificativum non habet unitatem, nisi imperfectam, & secundum quid, utique majorem actui, & potentiæ mutuare nequibit; cum ergo potentia Intellectiva sit una simpliciter, & ratione deducta ex Metaphysica sit una verè facultas, concludendum est ens, quod eorum adequatum pon itur objectum, habere unam simpliciter rationem objectivam, & non tantùm secundum quid, quia talis non sufficit ad specificandą potentiam. Tum quia hac ratione ens commune ad ens reale, & rationis non ponitur adequatum intellectus objectum, quia nimirum non habet sufficientem unitatem, qualis requiritur ad specificandam unitatem intellectivæ potentiæ; certum autem est ei non deficere unitatem proportionis, sicut enim se habet ens reale ad esse extrà causas, ita proportionaliter se habet ens rationis ad esse in intellectu. Tum quia vel unitas analogiæ proportionalis excludit ab analogo unitatem conceptus, vel non excludit, si secundum, habemus intentum, si primum, jam palam est tale analogum poni non posse adæquatum objectum alicujus potentiæ, quia tunc potentia majorem haberet unitatem, quam suum specificativum, quia ipsa haberet unitatem perfectam, & simpliciter: suum verò specificativum haberet unitatem tantum secundum quid, & imperfectam, nec etiam poni posset adæquatum objectum scientiæ, quia de objecto in scientia demonstrari debent passiones per ejus definitionem, seu conceptum objectivum, ergo nullum analogum excludens unitatem conceptus idoneum est objectum alicujus scientiæ. Tum denique quia hic semper Thomistæ loquuntur de conceptu analogo, tamquam verè mediaret inter univocum, & æquivocum, quod tamen falsum esse estendimus disp. 2. Log. quæst. 5. art. 3.

19 Quartò probari potest conolusio illa Scoti ratione applicata ad conceptum objectivum, potest enim intellectus esse certus de aliquo, quod sit ens, & dubius esse, an sit substantia, vel accidens, ut si quis dubitet, an aliqua hostia sit consecrata, certo cognoscit esse ens, dubitat verò num sit substantia, vel accidens; hoc autem contingere non posset, nisi intellectus concipiat ratione entis, non conceptis particularibus rationibus substantiæ, & accidentis, qui conceptus communis erit eis, & unus simpliciter, cum non includat aliquid ratione cujus possit ullam diversitatem, vel multiplicitatem habere, nam si talem haberet, hæ rationes aliæ non essent, quam rationes inferiorum, tota enim multiplicitas, & diversitas ratorum est penes inferiora, & quidem argumentum procedit non tantùm de dubio negativo, ut ait Jo. de S. Thom. sed etiam de positivo.

Respondent Complut. distinguendo assumptum, si enim sensus sit conceptum, de quo intellectus est certus, debere esse distinctum simpliciter à conceptu, de quo est dubius, negandum est; concedendum verò, si sensus sit debere esse distinctum secundum quid, seu penes majorem, & minorem expressionem; de eodem enim conceptu, ut est alteri similis, & ut imperfectè, & confusè significatur, potest intellectus esse certus alicui convenire, cum tamen dubitet, an illi conveniat idem conceptus absolutè sumptus vel ut perfectè, & distinctè significatur. Zanardus verò 4. Met. qu. 1. ait argumentum hoc peccare multipliciter, primò quia major est falsa, seu assumptum, possum enim scire quod canis currit & tamen dubitare, de quo cane verum sit, & tamen canis non dicit unum conceptum ad terrestrem, marinum, & cœlestem; deindè dicit illum conceptum, de quo est certus intellectus, esse unum analogicè, non univocè. Sed neutra harum solutionum satisfacit, ista quidem Zanard. inepta est prorsus, & ridicula, quomodo enim possum esse certus, quod canis currit, & dubitare, quinam canis currat; quis non videt hoc solum de cane latrabili verificari: si verò dicatur nosse me esse certum, quod canis movetur, quod prædicatum potest omnibus convenire, ad hoc occurrimus supra nu. 9. dum idem argumentum solveremus factum contrà unitatem conceptus formalis, ubi etiam alias solutiones ad hoc allatas reiicimus, & eum inquit conceptum illum, de quo intellectus est certus esse unum conceptum analogum, non univocum; si analogis concedit verę unum conceptum objectivum, habemus quod intendimus, nec pro nunc curamus, an talis conceptus unus dicendus sit univocus, nec ne, hoc enim infrà examinabitur, prius enim opus est astruere unitatem conceptus, quam de ejus univocatione sermocinamur; si verò non concedit analogi unum conceptum objectivum distinctum à conceptibus inferiorum, est nulla responsio, est enim id, quod directè argumentum probat.

20 Nec minus sufficit responsio Complut. alioquin per eam posset defendi in universum nullum genus dicere conceptum simpliciter distinctum à conceptu suorum inferiorum, & contrahentium, sed tantùm secundùm quid, seu penes majorem, & minorem expressionem, quod quam sit falsum, sufficienter demonstravimus disp. 5. Log. qu. 1. art. 4. dub. 2. ubi ostendimus, nullo modo actu, & formaliter contineri differentias in genere nec explicitè, nec implicitè, sed potestate solum, & qu. 3. artic. 3. ubi dicimus genus in suo conceptu objectivo omnino à differentiis præscindere tam explicitè, quam implicitè, quæ rationes, ferè omnes æquè militant in proposito nostro de ente, suisque inferioribus, & contrahentibus ut eas pertractanti patebit; tum quia quæst. seq. probamus ex professo conceptum entis esse perfectè, & adæquatè præcisum à suis Inferioribus, & non differre ab eis dumtaxat per modum conceptus expliciti, & implicitè ejusdem essentiæ: tum quia etiam hoc dato sequitur conceptum superioris esse simpliciter distinctum à conceptu inferiorum, & non tantum secundum quid, quia conceptus explicitus, & implicitus non sunt idem formaliter conceptus, sed tantum materialiter, quatenus explicant eandem essentiam, sed non sub eisdem formalitatibus, nec eodem modo; tum quia respondere, quod ens in esse præciso includat inferiora sua, & contrahentia implicitè, est absolutè fateri, quod ea non includat in suo conceptu objectivo, quia in tali conceptu non includitur, nisi quod per conceptum formalem manifestatur, & quod per talem cognitionem attingitur; cùm ergo per talem cognitionem ea minùs attingantur, dicendum est à conceptu objectivo entis, ut sic, excludi; quo adhuc amplius declaratur, quia cum dicunt in conceptu entis objectivo implicitè inferiora concludi, & contrahentia; vel hæc implicita continentia explicatur ratione identificationis, quam cum ipso habent à parte rei, & hoc non est includi in conceptu formali, vel objectivo entis secundum esse præcisum, sed in conceptu materiali ratione identificationis, & sic non est solutio ad propositum, quia hic est sermo de conceptu formali, & objectivo entis non de materiali, ac identi-

identico, vel includuntur in ente secundum illud esse, quod intellectui repræsentatur, & manifestatur, & sic non includentur implicitè solum, sed explicitè, hoc enim explicitè continetur in intellectu, quod per ipsam cognitionem ei explicatur, & observatur; vide quæ diximus disput. cit. Logic. & inde percipies hanc responsionem esse prorsus inanem, & quæ infrà dicemus quæstion. 3.

21 Quintò probatur ex Doctore cit. 1. d. 3. quæst. 2. B, & qu. 21. de Anim. ubi probat unitatem conceptus objectivi entis, quia ejus unitas sufficit ad contradictionem affirmando, & negando ipsum de uno, & eodem, sufficit etiam pro medio syllogistico, quatenus nimirum extrema unita in tali medio sic uno sine fallacia æquivocationis concludantur esse unum inter se; sed unitas analogiæ præcipuè in sententia negante conceptum communem analogatis non sufficit ad contradictionem, neque ut distinguatur aliqua una ratio, quæ uniatur cum extremitatibus in præmissis, siquidem non datur talis una ratio, aut conceptus communis analogatis. Respondent Complut. disputat. 11. Logic. quæstion. 2. neg. min. ad cujus probationem ajunt, quod licet ens non habeat conceptum communem simpliciter unum, & præcisum ab inferioribus, adhuc potest esse medium demonstrationis, quia ad hoc sufficit identitas proportionalis, quam habent in ente inferiora ejus; ratio est, quia ut aliquid sit medium demonstrationis, sufficit posse integrè conjungi cum extremitatibus, & distribui unica distributione pro omnibus inferioribus, ad quod est satis proportionalis convenientia eorum; nam eo ipso quod aliquid sequitur ad rationem unius, ut proportionabiliter se habet ad aliud, idem etiam sequitur proportionabiter ad rationem alterius v. gr. si ex immaterialitate animæ rationalis sequitur esse spiritualem proportionabiliter in Deo ex immaterialitate ipsius sequeretur ejus spiritualitas absque eo quod detur aliqua ratio immaterialitatis simpliciter una in illis.

Hæc solutio falsam omninò continet Doctrinam, falsum enim est analogum proportionalitatis etiam propriæ habere tantam unitatem, ut sufficiat ad contradictionem, ut enim unitas nominis in æquivoco ad hoc non sufficit, quia sine contradictione verificantur illa de eodem nomine, canis currit, & canis non currit, quia æquè primò cursus affirmatur de carne latrabili, & negatur de cane cœlesti; sic in proposito unitas proportionalitatis non sufficit ad contradictionem, quia sine contradictione verificantur ista de eodem nomine analogo, pes currit, & pes non currit, quia æquè primò cursus affirmatur de pede animalis, & negatur de pede montis, vel lectuli. Tum etiam falsum est sufficere ejus unitatem ad medium syllogisticum, quia sicut æquivocum non sufficit, nam in una præmissa accipi potest pro uno significato, & in alia pro altero, ut in hoc syllogismo, canis est animal, sidus est canis, ergo sidus est animal, ita etiam contingit in proposito de analogis, si enim fiat argumentum, pes currit, sed basis lectuli est pes, ergo basis lectuli currit, non concludit, quia pes in majori supponit pro pede animalis, in minori pro pede lectuli. Tum, quia si attributa, quæ conveniunt substantiæ, ut proportionabilis accidenti, conveniant etiam accidenti, & è contrà, certè non competunt huic, & illi secundum quod ipsum, sed inadæquatè, ergo competunt adæquatè, rationi communi, quæ erit una trascendentaliter in ambobus. Probatur consequentia, quia quælibet passio postulat adæquatum subjectum, cui per se primò competat, & cæteris per rationem ipsius. Tum quia analogum proportionalitatis plures immediatè respicit rationes, ac simpliciter diversas, ergo non est idoneum medium in demonstratione; Ratio est quia sicut in demonstratione demonstratur una passio simpliciter de uno subjecto simpliciter, sic pariter demonstratur per unam rationem simpliciter. Tum tandem, quia potissimùm principium regulativum syllogismi, ut etiam Complut. admittunt, est illud, *quæ sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se*, ut explicuimus prim. part. institut. Logic. tractat. 3. capite 6. sed analogum proportionalitatis nequit dici unum tertium, cui ambo extrema identificentur, cùm potius secundum rationem sit simpliciter multiplex.

22 Postremò probatur, quia ens, ut commune Deo, & creaturæ, substantiæ, & accidenti dividitur, & contrahitur per finitum, & infinitum, per inalietatem, & perfeitatem; positis autem contractivis, & divisivis, & quæ ens determinant ad tale esse, ponendum etiam est id, quod habet cum eis necessariam, & per se connexionem, scilicet ratio communis per ea divisibilis, & contrahibilis, hæc autem est ipsa ratio communis, & præcisa entis, quæ importat unum conceptum objectivum. Respond. Complut. non contrahi ens ad inferiora, tamquam gradum præcisum ab ejus, sed per majorem expressionem ejusdem conceptus, quod est contrahi secundum quid, quatenus eandem rem, seu gradum, quem ens confuse, & imperfectè significat, significat substantia, aut accidens perfectè, & distinctè. Hoc etiam facilè reijcitur ex dictis, tum quia idem dici posset de quocumque gradu generico, quod non contrahatur verè per differentias, ut gradus ab eis præcisus, sed per majorem expressionem ejusdem conceptus, tum quia monstramus quæstion. sequ. ens, ut sic, esse gradum perfectè, & adæquatè à suis inferioribus præcisum; tum quia infrà ostendemus esse universaliter verum, contractivum, & contrahibile semper diversos importare conceptus, & perfectè abinvicem præscindere, quod etiam ex parte monstratum est disp. 5. log. qu. 3. artic. 3.

Diluuntur Objectiones.

23 PRimò contra unitatem conceptus formalis objici solet; quod ens commune Deo, & creaturæ, substantiæ, & accidenti est æquivocum, vel saltim analogum ea analogia, quæ excludit ab analogis unitatem conceptus, cum non significet aliquem unum gradum, seu rationem ab inferioribus præcisam, sed immediatè sua inferiora, ut proportionabiliter similia, ergo in intellectu non corrispondet enti conceptus aliquis formalis, qui sit simpliciter unus in repræsentando, sed tantum proportionaliter unus, & secundum quid. Respond. assumptum esse omninò falsum, ut constabit ex infrà dicendis, nam ens commune Deo, & creaturæ, substantiæ, & accidenti tantum abest, ut sit æquivocum, quod potius est univocum, vel si est analogum, non tamen ea analogia, quæ univocationem excludit, ut statim infrà patebit.

Secundò objicit Aureol. apud Canon. & alij Thomistæ post ipsum contra unitatem conceptus objectivi; Conceptus entis coincidit in omnimodam identitatem cum omni ratione particulari nullo penitus sibi addito, ergo non habet aliquam unam rationem communem; Consequent. patet, quia ratio communis in inferiora descendit per aliquid sibi additum scilicet per differentiam, vel aliam rationem habentem modum contrahentis; Probatur assumptum, quia vel illud additum esset ens, vel non ens, hoc autem dici non potest, quia ens per nihil ad inferiora contraheretur, si vero est ens, habetur intentum, quia nihil additur sibi ipsi. Deinde quia si ens diceret unam rationem communem, decem prædicamenta non essent primò diversa genera, quia in ratione communi entis convenirent. Demum hæc ratio objectiva entis aut esset absoluta, aut respectiva; non primum, quia non conveniret respectivis, nec secundùm quia non conveniret absolutis; neque dicas præscindere ab utroque, quia inter contradictoria non datur medium, esse autem ad se, & esse ad aliud sunt contradictoria, ergo, &c.

Respond. Doctor ad 1. quæst. cit. 11. de Anima dupliciter primò concedit, & negat consequentiam, ad probationem inquit, quod duplex est indeterminatum descendens ad inferiora, unum quod descendit in inferiora per aliquid additum, & tale dicit totum, quod dicit inferius per modum partis determinantis, ut differentia, & tale non est ipsum ens; aliud autem est commune indeterminatum, quod dicit totum illud, quod dicunt inferiora per modum totius, nec expectat terminari per aliud, ut species respectu individuorum, duo enim individua se totjs in specie conveniunt, & in numero differunt, & tale commune non descendit in inferiora per aliquid additum; sic autem ens est commune ad Deum, & creaturam, ad substantiam, & accidens. Deinde respondet negando assumptum, & ad probationem ait ens in inferiora descendere per addita, quæ sunt etiam res realiter, non tamen formaliter; Nec tamen ex hoc sequitur, quod secundum se sint non entia, sicut non sequitur, homo secundum se non est albus, ergo secundum se est non albus, quia nec ex ratione humanitatis habet, quod sit albus, nec non albus, quæ responsio conformior est doctrinæ, quam tradit Doctor de modis entis 1. d. 3. quæst. 3. & inferius quæst. 7. art. 2. latè explicabitur, ubi eam à quibusdam Aureoli impugnationibus tuebimur. Ad 2. nostri respondere solent, ut passim videre est apud Scotistas, decem prædicamenta esse primò diversa in realitate, non in conceptu, seu in realitate subjectiva, non autem objectiva, quod ita omnes explicant, ut prædicamenta non conveniant in realitate aliqua generica, & per differentias contrahibili, sed tantum in realitate contrahibili per modos; at hæc responsio non solit, quia non ens trascendens dividitur immediatè in prædicamenta decem, sed ens finitum, quod veram dicit realitatem subjectivam per differentias contrahilem, ut diximus disp. 6. Log. quæst. 1. dicendum ergo, ut ibi fusè disseruimus, ea decem vocari suprema genera, non quia assignari nequeat gradus adhuc genericus illis superior, sed quia ad ea tamquam ad suprema capita in diversis coordinationibus reduci possunt omnia contenta intra ambitum entis creati, & in hoc sensu vocantur primò diversa, quia nimirum in tali seriè prima diversitas incipit à tali genere, quatenus omnia ad eam classem pertinentia per illud genus primò secernuntur à contentis in alijs coordinationibus, quam opinionem post nos secutus est ex nostris Poncius disputat. 11. logic. quæstion. 1. Ad 3. concludit argumentum, si valet, nedum contra conceptum objectivum entis, sed etiam contra formalem, quem tamen Aureolus non negat, vel enim talis conceptus foret absolutus, vel relativus, ad quod utique ipse responderet esse absolutum in essendo, non tamen in significando, cùm sit signum omnium non tantùm absolutorum, sed etiam aliorum; tum quia pari ratione formari posset contra omnes conceptus genericos, nam si samatur ratio objectiva substantiæ, quæ ponitur genus generalissimum in eo prædicamento, quæritur, an sit corporea, vel incorporea; nec dici posset ab utroque præscindi, quia replicabitur corporeum, & incorporeum esse contradictoria, inter quæ dari non potest medium, ut ergo ad hoc argumentum respondere-

tur, sic in proposito est dicendum, ens, ut sic, præscindere ab absoluto, & respectivo, & falsum esse hęc duo contradictoria opponi, cùm ambo extrema sint positiva; opponuntur ergo eo oppositionis genere, quo solent opponi differentiæ, idem commune genus dividentes, à quibus sicut secundùm esse objectivum, & præcisum tale genus abstrahit, sic etiam in proposito præscindit ens abesse absoluto, & respectivo, itaut neutrum sit formaliter, utrumque permissivè.

25 At hanc solutionem impugnat Aureolus dupliciter apud eundem Canonic. Impossibile est intellectum rem aliquam intelligere, quin eam intelligat ad se, & sine alio termino cointellecto, vel non ad se, & aliquo termino cointellecto, quia hæc verè contradicunt intelligere rem cum ordine ad aliud, & sine ordine ad aliud, ergo cùm ens concipitur, uno, vel alio modo concipi debet, nec medium dari potest. Deindè nulla ratio inferior est absolutior ratione superioris, sed ratio substantiæ, quæ est inferior respectu entis, est ens absolutum formaliter, ergo tantò magis ratio entis. Respond. rursus hoc argumentum reduci posse ad hominem contra conceptum formalem, ut antecedens, itaque dicendum cum Canon. aliquam rationem intelligi non cointellecto termino dupliciter contingere posse, vel quia ista ratio est formaliter, & positivè ad se, & quod sic intelligitur est formaliter absolutum; vel quia ista ratio non est formaliter ad aliud, licèt non sit formaliter ad se, & quod sic intelligitur non cointellecto termino, non oportet, quod sit formaliter, & positivè absolutum, nisi abstractum vocetur absolutum; concedimus itaque dum intellectus ens, ut sic, concipit, non cointelligere terminum, hinc tamen non sitim sequitur immediatè esse formaliter, & positivè absolutum, sed vel absolutum, vel non formaliter ad aliud, idest absolutum positivè, vel negativè; Ad aliam instantiam per rationem absolutiorem in majori intelligitur ratio minus per differentias contracta, & in minori intelligitur ratio, quæ est ad se, & non ad aliud, & ideò nihil sequitur.

Tertiò arguunt ad idem Thomistæ, & est præcipuum eorum fundamentum apud Complut. Nullus gradus verè communis, & præcisus potest esse transcendens, ergo ens ob suam transcendentiam nequit habere conceptum præcisum ab inferioribus, & contrahentibus; Probatur assumptum, quia transcendentia dicit necessariam, & essentialem inclusionem conceptus transcendentis in omnibus rationibus particularibus, consequentia verò de se patet, quia si foret ab illis præcisus, ergo non esset in eis essentialiter inclusus. Confirmat, quia ideò genus dicit unum conceptum communem, & præcisum, quia non est de essentia differentiarum, sed ens est de essentia differentiarum, & modorum, per quos ad prædicamenta ponitur determinari, ergo ens non dicit conceptum unum communem, & præcisum. Tandem deberet hujusmodi conceptus sumi ab una communi natura, quæ reperiretur in omnibus, sed hæc communis quidditas non datur, in unaquaque enim re tantùm reperitur proprium esse ipsius, quod in substantia est secundùm se totum substantia, & in accidenti secundùm se totum est accidens.

26 Respond. argumentum in multis deficere, primò enim abutitur nomine transcendentiæ, quia per ipsam intelligunt rationem omnibus rebus communem, ac in eis essentialiter imbibitam, cùm potius transcendentia dicat exclusionem à prædicamento, & indifferentiam ad finitum, & infinitum, ut diximus disputation. 2. Log. quæstion. 5. art. 1. concl. 4. explicando analogiam transcendentiæ, undè ex hoc capite potest negari assumptum cum probatione. Deindè accepta transcendentia in sensu argumenti negari potest esse transcendens respectu prorsus omnium rerum, ac realitatum, nam saltem modientis non includunt ejus formalitatem quidditativè, & essentialiter, sed tantùm realiter, accidentiè, ut in universum dicimus de quibuscumque differentiis respectu sui generis, ut inferius dicemus. Vel dicendum ad transcendentiam entis sufficere, ut in omnibus includatur essentialiter, vel identicè. Demum concesso, quod essentialiter in omnibus suis inferioribus, ac etiam contrahentibus imbibatur, adhuc negatur consequentia cum probatione, nam solùm ex hoc sequeretur ad summum non posse inferiora, & contrahentia præscindi ab ente, non tamen è contra, alioquin genus præscindi non posset à speciebus, ac differentiis contrahentibus; ratio à priori est, quia licèt superius in suis inferioribus intimè imbibatur, non tamen quoad formalitatem est omninò idem cum ipsis, sed differunt penes magis, & minus commune, & ideo cum inferiora secundùm proprium esse differant, & secundùm rationem entis conveniant, potest intellectus rationem convenientiæ concipere, non concipiendo saltem explicitè rationem differentiæ, & hæc est objectiva, vel saltem formalis præcisio superioris à suis inferioribus, & contrahentibus, nec sequitur, si est conceptus superioris præcisus ab eis, ergo non est in eis inclusus, non enim hæc separatio est Physica, sed intentionalis, quæ sit præcisè ex eo, quod per cognitionem attingitur ratio, in qua inferiora conveniunt, non attingendo illam, qua differunt; undè benè dixit Ovviedo. hoc argumentum, quod adeò magnificant Thomistæ, nullius prorsus esse momenti. Ad Confirm. potest negari major, quia genus verè præscinditur, & abstrahitur à speciebus (quicquid dicant Complut. qui negant hanc esse veram abstractionem contra communem loquendum) & tamen est de essentia illarum; sed etiam admissa majori negatur minor, quam numquam ibi probant, sed supponunt, cùm tamen hic tota consistat difficultas, negat enim constantissimè Doctor ens includi formaliter, & quidditativè in modis contractivis ipsius entis, quod infrà latè probamus. Ad ultimum negatur minor ad cujus probationem dicimus esse veram realiter, & identicè, non autem formaliter, nam in esse Physico substantiæ, & accidentis plures formales rationes distingui debent, nimirum talis modus essendi, qui est constitutivus accidentis, vel substantiæ, & ratio essendi, & existendi, ut sic, & ideò falsum est non in utroque reperiri rationem præcisam, & communem, undè entia dicantur, quo pacto autem hujusmodi rationes taliter essendi, & essendi ut sic, distinguantur, inferius patebit.

Quartò idem probant ex absurdis, quæ indè sequerentur. Primò namque sequeretur ens esse univocum, quod enim magis, vel minus perfectè participetur, univocationem, non impedit, ut constat de animali, quod perfectius participatur ab homine, quàm à bruto. Secundò rationes determinativas entis non esse entia, quia ratio communis semper præscindit à contrahentibus, qua ratione Aristotel. 3. Metaph. 10. ait genus esse extra rationem differentiarum. Tertiò ens posset poni in definitionibus contra Arist. 8. Metaph. 16. asserentem non inesse in definitionibus neque ens, neque unum; sequela probatur, quia in qualibet definitione potest poni definitio ipsius generis ex 2. Top. cap. 2. Tandem sequeretur aliquid esse prius, & simplicius Deo, nimirum conceptum entis, haberet enim rationem partis, & omnis pars est prior, & simplicior composito; & quod Deus, & creatura non infinitè distarent.

27 Resp. vel illa non omnia esse absurda, vel quæ sunt absurda non sequi; sic ad primum concedimus ens esse univocum, non tamen purum univocum, sed univocum analogum, licèt enim magis, vel minus perfectè participari non impediat univocationem simpliciter, & absolutè sumptam, impedit nihilominus puritatem univocationis, ut postea dicemus. Ad secundum negatur consequentia; quia licèt ratio entis non includatur formaliter, & quidditativè in modis contrahentibus, includitur tamen realiter, ac identicè, quatenus illi identificantur, quod est formaliter ens, & quando etiam ens quidditativè includeretur in eis, adhuc ab eis præscindi posset conceptus entis, sicut genus conciditur à speciebus, in quibus tamen essentialiter includitur, quia hæc non est separatio Physica, & realis, sed intentionalis tantùm, & ideò fieri potest sine mendacio, quia abstrahentium non est mendacium ex 2. Physicorum. Ad tertium jam diximus disputatione 1. Log. quæstione 4. articul. 2. transcendentia in definitionibus non benè sonare, non quidem ob rationem allatam à Complut. quia scilicet includuntur in modis contrahentibus quidditativè, & sic committeretur nugatio; nam infrà ostendemus æquè benè ens esse extra rationem suorum contrahentium, sicut genus extra rationem differentiarum, sed ob eorum maximam communitatem & universitatem, satagendum enim est, ut definitio detur, vel per genus proximum, & ultimam differentiam nobis notam, vel quantum fieri potest per genera minus remota, ut ibi explicatum est, vide aliam solutionem infra numero centesimo vigesimo septimo, ubi ostendimus posse ens poni in definitione Dei, & creaturæ, substantiæ, & accidentis. Ad quartum dicemus quæstione sequenti ubi speciatim agemus de communitate conceptus entis etiam respectu Dei, & creaturæ.

Quintò obiiciunt quasdam Arist. auctoritates, nam 1. Phys. 13. ait ens non significare aliquid unum, quod possit esse medium syllogismi, qua de causa syllogismum Parmenidis ibi damnat, qui ita arguebat, quicquid est præter ens, est non ens, sed non ens est nihil, ergo quicquid est præter ens, est nihil. Secundò, quia 1. Prior, 28. significat prima genera talia esse, ut de ipsis nihil dicatur, & ideò 1. Post. vocat eam propositionem immediatam, in qua unum genus generalissimum negatur de alio. Tertio quia 7. Metaph. 15. dicit utique ens dici de omnibus generibus, non tamen similiter, idest secundùm eandem rationem, & conceptum. Quartò, quia 8. Metaph. 16. ait ipsum ens; ut tale est, statim esse substantiam, quantitatem, qualitatem &c. hoc est immediatè, & idem habet 10. Metaph. tex. 8. Tandem 6. Metaph. 4. ait, quod si non darentur entia abstracta à materia, Physica esset prima Philosophia, quæ consequentia non esset bona, si ens, ut ens, significaret aliquod commune substantiæ, & accidenti, nam illud esse posset objectum Metaph. etiamsi non esent substantiæ abstractæ.

28 Resp. ad 1. Scot. 1. d. 3. q. 3. lit. S. quod Parmenides, & Melissus, ut eis imponit Arist. dicebant omnia esse unum, non loquendo de uno confusè, sed de aliquo uno determinato, & in hoc sensu verè negat Arist. ens esse aliquid unum, & ut sic posse esse medium in syllogismo. Ad 2. nihil tale invenitur ibidem, quod etiam si admittatur, ut ab Arist. dictum, explicari debet eo modo, quo nuper explicabamus id, quod passim dicitur ex eodem, decem genera esse primò diversa; neque ex eo quod illa decem genera conveniant in ente, sequitur, propositionem, in qua genus unum de alio negatur, non esse immediatè, quia id sequeretur tantùm, si ens esset ratio, quare hæc propositio est vera, substantia non est quantitas, quia haberet medium distinctum à substantia, per quam verificaretur, sed non sic est medium, imò potius est medium convenientiæ, quam distinctionis, & diversitatis. Ad 3. cùm ait ibi Arist. ens dici de omnibus generibus, sed non *similiter* non benè exponitur, idest non uno concepta, sed non eodem modo, quia non æquè primò dicitur de substantia, & accidente, sed quodam ordine secundùm

prius, & posterius, ut ibidem exponit Scotus, & 1. d. 3. qu. 3. lit. S. quo etiam pacto explicari debet Arist. cum 1. Met. tex. 2. 14. & 15. vocat accidentia entia non simpliciter, sed secundum quid, non enim vocat entia secundùm quid, quasi formaliter non participent rationem entis, sed quia deficiunt à perfectione substantiæ. Ad 4. exponit ibi Doctor ens dici immediatè descendere in prædicamenta, quatenus non expectat aliquid realiter distinctum ab eis, quod constituat substantiam, qualitatem &c. sed quasi seipsis, quia scilicet per modos intrinsecos essendi statim fiunt quod, vel quale, vel quantum, quo etiam pacto idem dictum exponit 10. Met. 8. quæ expositio necessaria est, quia in hoc secundo loco eodem modo loquitur de prædicatione, & communitate hominis, & entis, ait enim *in prædicatione unus homo non addit aliquid aliud, quam homo, sicut neque ipsum esse præter quid est, aut quale, aut quantum*, quare si in virtute horum verborum, ut urgent Complut. docet ibi Arist. ens non significare aliquem gradum supra prædicamenta, sed immediatè ipsa prædicamenta, hoc idem de homine dicendum erit; Sed ut omnis difficultas tollatur, advertenda est in his locis Alex. Aphrodisiensis expositio, quæ sanè est magis ad sensum textus, ait enim, quod Arist. ibi intendit tantum declarare, quomodo res per id præcisè, quo habent esse, habent etiam unitatem & non per aliquid realiter superadditum, quod innuit illis verbis *statim enim unumquodque est ens quiddam; & unum quiddam*, idest exponit Aphrodis. eo ipso, quod res aliqua est ens tale, est etiam unum tale, quia unitas ipsius non est aliquid realiter superadditum entitati ipsius, quod adhuc magis expressit Aristot. dicens *propterea non aliqua alia causa ulli istorum, ut unum sint, nec ut ens quiddam sint, statim enim unumquodque est ens quiddam, & unum quiddam*, & hoc idem intendit 10. Metap. 8. ut constat ex relatis verbis textus. Ad ultim. auctor, facilis est solutio ex his, quæ diximus eam exponendo qu. proœm. num. 40. ablatis namque substantiis abstractis cum suis accidentibus, sola remaneret substantia materialis cum accidentibus materialibus, & sic ens materiale commune substantiæ, & accidenti materiali esset supremum prædicatum, quod ad Physicam pertineret, quæ entia materialia considerat, non autem ad Met. ut supponitur in argumento.

Sextò; ideò à Deo, & creatura; substantia, & accidente posset abstrahi conceptus entis; quia habent similitudinem in ratione entis, & potest intellectus de singulis determinatè cognoscere, quod sit ens, & esse incertus, quod sit tale ens quod sit v. g. Deus, vel creatura substantia, vel accidens; sed hæc ratio non probat, quod ens dicat unum conceptum objectivum determinatum, ac præcisum, ergo, &c. Probatur minor, quia omnia singularia; qua singularia habent talem similitudinem, potest enim intellectus cognoscere, quod una res sit singularis, & nescire an sit hoc singulare, vel illud, & tamen hinc non sequitur; quod detur conceptus communis singularitatis ab illis abstractus.

Respond. valdè insudare Poncium pro solutione hujus argumenti disputat. 18. de ente, ut sic, numer. 14. eo quia iam in Logica statuerat dari non posse conceptum singularis, ut sic, ab hoc, & illo singulari abstractum; & quia ibi multa dictum, quæ longiori indigent examine, censuram differemus ad disputat. de prin. individuationis, ad locum opportunioremq; fed apud nos; qui disput. 5. Logic. quæst. 2. artic. 4. concessimus talem conceptum communem esse à singularibus, ut sic, abstrahibilem, nullam facit difficultatem; & quidem si argumentum vim haberet, non solùm impugnat unitatem, & præcisionem conceptus entis, sed substantiæ, animalis, & cujuscunque gradus communis, ut discurrenti patebit; quæ autem obiici possunt contra abstractionem conceptus singularis, diluta sunt loc. citat. Logicæ, & si quid aliud manet declarandum, id præstabimus infrà disp. cit.

QUÆSTIO II.

An conceptus Entis sit unus, nedum respectu substantiæ, & accidentis, sed etiam Dei, & creaturæ.

29 IN hac quoque quæstione, sicut & in præcedenti, tres sunt opiniones, duæ extremæ, & una media. Thomistæ namque negant in universum unitatem conceptus entis tam respectu Dei, & creaturæ, quam substantiæ, & accidentis, ut suprà visum est; Scotistæ è contra eam asserunt universaliter respectu Dei, & creaturæ, accidentis, & substantiæ. Media opinio concedit unitatem conceptus entis respectu substantiæ, & accidentis, sed etiam negat respectu Dei, & creaturæ, quæ videtur fuisse opinio Henrici in summa ar. 22. q. 1. 2. & 3. & pugnacissimè defenditur à Pasqualig. tom. 1. Met. disp. 28. ubi evertere nititur omninò unitatem conceptus entis respectu Dei, & creaturæ, quam posteà defendit in ordine ad substantiam, & accidens disp. 33. & 34.

Dicendum est conceptum entis esse unum, nedum respectu substantiæ, & accidentis, sed etiam Dei, & creaturæ. Ita Doctor loc. c. q. 21. de Anim. & 1. d. 3. q. 1. & 3. & d. 8. q. 3. & est communis omnibus illis Auctoribus, qui nobilcum concedunt unitatem conceptus entis respectu substantiæ, & accidentis, & quidem rationabiliter, nam omnes rationes, quæ probant unitatem conceptus entis ad substantiam, & accidens, probant etiam eandem in ordine ad Deum, & creaturam, ut constabit singulas percurrenti; breviter ergo percurramus rationes, illas quas Pasqualig. adducit disp. 33. & 34. ad probandam unitatem conceptus entis ad substantiam, & accidens, ut ostendamus easdem pariter probare ejusdem conceptus unitatem in ordine quoque ad Deum, & creaturam, quam ipse negat.

30 Primo itaque probat Pasqualig. unitatem conceptus formalis entis disput. 33. num. 6. & seq. ex vi præcisiva intellectus, qui potest in substantia, & accidente præcisè rationem considerare in qua conveniunt, relictis illis, in quibus differunt; quoad etiam ibidem confirmat Scotico argumento, quod possumus de aliquo cognoscere quod sit ens, & dubitare, an sit substantia, vel accidens; Verùm totum hoc argumentum cum sua confirmatione æquè benè induci potest ad probandam unitatem conceptus entis etiam respectu Dei, & creaturæ, & quidquid dicetur ad argumentum pro hac parte, dici quoque poterit ad argumentum allatum pro altera, undè vel utrumque convincere debet, vel neutrum. Respondet Pasqualig. disp. 38. sect. 3. argumentum non concludere respectu Dei, & creaturæ, quia inter ista non est convenientia aliqua essentialis, seu in communi ratione essentiali, sed tantùm in aliqua propositione, quia ratio entis in Deo est infinita, impartícipata, & talis per essentiam, in creaturis verò est finita, & participata, undè habet diversum modum essendi, quæ diversitas sufficit ad tollendam convenientiam essentialem; sic etiam ad Conf. negat dari conceptum entis distinctum à Deo, & creatura, ut ut rique communem; quia alia est ratio entis in Deo, & alia in creatura, undè inquit, quòd si quis haberet conceptum entis certum, quem tribueret Deo, & creaturis, falsum conciperet, dum eandem rationem entis, quam tribuit creaturæ, tribueret etiam Deo, cùm sit diversa. Contra, quia si hæc solutio aliquid soliditatis habet, poterit æquè benè applicari eidem argumento facto pro substantia, & accidente, negando, quod inter ea reperiatur convenientia essentialis, quia ratio entis in substantia habetur per substantiam, & perfeitatem, in accidente per inalietatem, & inherentiam, quæ diversitas in modo essendi sufficit ad tollendam convenientiam essentialem, quare inter ea solùm aliqua proportio reperitur, non autem essentialis convenientia; sic quoque pariter dicetur ad Conf. formatam ad idem, negando haberi posse conceptum certum entis substantiæ, & accidenti communem, quia alia est ratio entis in substantia, alia in accidente; itaque cùm pateat ex dictis quæst. præced. hoc argumentum benè concludere respectum substantiæ, & aceidentis, fatendum est etiam æquè benè probare respectu Dei: & creaturæ: & solutionem allatam pro neutra parte sufficere, ut constat ex dictis qu. præced. in confirmatione hujus argumenti quia solutio semper loquitur de ratione entis, ut contracta ad Deum & creaturam per proprias rationes, non autem ut ab illis omninò præcisa, & abstracta, ut procedit argumentum,

31 Secundò idem Auctor, disput. 34. num. 10. probat unitatem conceptus objectivi entis ad substantiam, & accidens ratione deducta ex unitate objecti intellectus, quam etiam nos adduximus num. 18. quia deducitur ex Scoto loc. ibi cit. & ratio consistit in hoc, quod cùm substantia, & accidens sint objectiva nostri intellectus, unica ratio objectiva communis est admittenda, quæ specificet unitatem potentiæ, & hæc est ratio entis. Sed sanè hæc eadem ratio confici potest de Deo, & creatura, sed etiam Deus sub quibusdà conceptibus naturaliter acquisibilibus esse potest objectum intellectus nostri, ergo ratio objectiva adequata debet esse aliquid commune abstrahens à Deo, & creatura, cum etiam Deus aliquo modo contineatur sub adæquato objecto intellectus nostri; Respondet Pasqualig. ibidem, quod quando intellectus nostri Deum intelligit, non intelligit per propriam speciem, sed per speciem creaturarum, undè quando intelligit esse, & subsistere, illi tribuit rationem entis, & substantiæ, quam in rebus creatis attingit, ex quo patet; nec Deum propriè cadere sub objecto intellectus nostri, neque conceptus, quos ei tribuimus, esse illi communes cum creaturis, ac intrinsecos, sed re vera esse creaturarum conceptus illi extrinsecè applicatos, ut tali pacto accomodetur intelligentiæ nostræ, eo modo, quo privationibus, & negationibus; applicamus conceptum entis realis, quem verè non habent, ut possint accommodari intelligentiæ nostræ, Sed hæc responsio vel non solvit, vel solvit argumentum etiam factum pro substantia, & accidente, quia nec etiam substantia pro statu isto ait Doctor loco citato intelligitur per propriam speciem, quia non immutat immediatè intellectum nostrum ad aliquam intellectionem sui, sed solùm accidens sensibile, ut diximus disputat. 6. de Anim. quæst. 6. artic. 2. num. 161. quare sicut hæc ratione inquit Deum non cadere propriè sub objecto nostri intellectus, & esse, quod ei tribuimus ex speciebus creaturarum, non esse conceptum communem quidditativum, sed propriè esse rationem entis creati, quæ illi applicatur; idem prorius eadem ratione dici poterit de conceptu entis, quem tribuimus substantiæ, per species sensibiles accidentium. Tum quia duplex objectum adæquatum statui potest intellectus nostri ex natura potentiæ, ut docuimus disp. 6. de Anim. q. 5. art. 1. unum naturalis attingentiæ, aliud naturalis inclinationis, ibidemque statuimus ens reale in tota sua latitudine, ac indifferentia etiam ad Deum, & creaturam esse objectum naturalis inclinationis; quamvis ergo Deus non cadat sub adæ-

objecto naturalis attingentiæ, cadit tamen sub objecto naturalis inclinationis, quod sufficit, ut argumentum procedat etiam in proposito, quia objectum potentiæ debet esse unum, sivè sit naturalis attingentiæ, sivè naturalis inclinationis dumtaxat. Tum quia supernaturaliter elevatus intellectus noster Deum attingit clarè, & sub ratione Deitatis, ergo sub hac ratione cadit sub objecto intellectus nostri, nam si extra ejus sphæram contineretur; neque supernaturaliter elevatus posset ipsum attingere, ut constat de oculo corporeo, qui per nullam potentiam potest elevari ad videndum Deum, quia est extra sphæram objectivam ejus. Quod autem in intellectu nostro sit necessaria hujusmodi elevatio ad videndum Deum, non infert exclusionem Dei à sphæra objectiva intellectus nostri, ut arbitratur Pasqualig. citat. num. 12. sed tantùm infert, quod intra eandem sphæram est objectum superioris ordinis, atque ideò non naturaliter attingibile, ut hæc est communis sententia omnium Theologorum in materia de Visione.

32 Tertiò probat eandem conceptus unitatem respectu substantiæ, & accidentis disputat. cit. 34. nu. 6. quia ratio entis est, quid indeterminatum in modo essendi, quod quantum est de se, potest esse per se subsistens, atque alteri inexistens, non enim dicit habere talem, vel talem modum essendi, quia jam non esset communissimè sumptum, sed tale ens determinatum. Et num. 7. probat, quia ut habeam conceptum objectivum entis, sufficit si concipiam aliquid habere esse, nec requiritur, quod concipiam habere tali, vel tali modo, at ad conceptum objectum substantiæ, aut accidentis oportet, quod cõcipiatur etiam talis, & talis modus essendi determinatus, nimirum esse per se, atque esse in alio, undè aliquid ampliùs debet concipi, & proindè necessariò concedẽda est aliqua diversitas inter conceptum entis, & conceptum substantiæ, aut accidentis. Et numer. 8. probat, quia substantia, & accidens, quamvis inter se differant, adhuc tamen comparari possunt adinvicem, ut similia, assimilantur enim in eo, quod contradistinguuntur à nihilo, quod habeant esse, & sint aliquid reale, quod sint objectum intellectus, quod sint principium passionum realium, cùm ergo similitudo fundetur in unitate, oportet concedere aliquam rationem unitatis, seu communitatis inter substantiam, & accidens, quæ non alia esse potest, quam ratio entis. Et numer. 13. probat, quia, positis rationibus divisivis, & contractivis, debet etiam poni ratio communis per eas contrahibilis, & divisibilis, sed rationes accidentis, & substantiæ sunt contractivæ alicujus gradus communis per inalietatem, & perfeitatem, ergo hìc necessariò est admittendus, & erit gradus entis communis substantiæ, & accidenti; Sed omnes istæ rationes ex integro applicari possunt ad probandam unitatem conceptus entis respectu Dei, & creaturæ variatis solis nominibus substantiæ, & accidentis, perfeitatis, & inalietatis in nomina Dei, & creaturæ, finiti, & infiniti, à se, & ab alio, & quæcumque solutio adhibeatur ad eas solvendas, ut hanc partem probant, valebit quoque ad eas diluendas, ut probant alteram partem nimirum de substantia, & accidente, quas quidem solutiones non adduco, quia nec adducuntur à Pasqualig. supponente has rationes probare tantùm unitatem conceptus respectu substantiæ, & accidentis, non autem Dei, & creaturæ; vide Mairon. quæstion. 2. de univocat. entis, his viis probantem hanc unitatem etiam respectu Dei, & creaturæ.

33 Quartò probat Pasqualig. loc. citat. num. 9. unitatem conceptus objectivi ad substantiam, & accidens, via reduplicationis, quam adhibere solemus quando dicimus aliquid convenire substantiæ, ut ens est, & similiter etiam accidenti, tunc enim non reduplicatur ratio substantiæ, quia tunc prædicamentum non verificaretur, falso enim diceretur, substantiam ut ens est, contradistingui ab accidente, esse per se subsistentem, ergo in his, & similibus prædicationibus reduplicatur ratio aliqua, quæ aliquo modo una est respectu substantiæ, & accidentis, quia tota diversitas, quæ est inter hæc duo membra, attenditur, penes formales rationes proprias substantiæ, & accidentis. Sed hac eadem via æquè benè ostenditur unitas conceptus entis in ordine ad Deum, & creaturam, immò ita de facto ostendit Mairon. unitatem istam respectu Dei, & creaturæ quæstione 2. de univocat. entis sic arguendo, quando aliqua sic se habent; quod quicquid convenit uni inquantum tale, convenit etiam alteri inquantum tale, convenit eis secundùm rationem talem formalem, & unam in eis repertam, replicatio enim fit secundùm rationem formalem; sed quicquid convenit Deo, inquantum ens, convenit etiam creaturæ, inquantum ens, & rursus quicquid repugnat Deo, inquantum ens, verbi gratia, esse nihil repugnat etiam creaturæ, inquantum ens, ergo, &c. minor patet; Probatur major, sic enim quicquid convenit uni inquantum tale, conveniat etiam alteri inquantum tale, & non per eandem rationem formalem, sed per diversas proportionabiliter se habentes, ut solent respondere Thomistæ, idem conveniret eidem rationi formali, & non conveniret.

34 Quintò aliis adhuc viis probat Mairon. loc. cit. qu. 2. de univoc. entis, & qu. 4. prolog. quarum evidentiores adduco; Prima est divisionis. Quod dividitur per plures differentias, seu rationes contractivas, illud habet unam rationem formalẽ communem membris divisis, sed dividitur ens nedum in substantiam, & accidens, sed in ens finitum, & infinitum, immò hæc est prior divisio illa, quia illa est subdivisio istius, ergo, &c. si dicas, quòd ista est divisio vocis in sua significata; hoc statim reiicitur, ait Mairon. quia omnis divisio vocis in sua significata est divisio ad placitum, & immediata, hæc autem non est hujusmodi. Secunda est via definitionis. Quandocumque aliquid definitur per commune, & per contrahens, necessario illud commune convenit alicui, cui non convenit contrahens, sed creatura definitur per ens, & aliquid contrahens, ergo ens convenit alicui, cui repugnat contrahens, contrahens autem non repugnat, nisi Deo, ergo ens convenit Deo. Tertia est via distributionis. Nullus terminus æquivocus est distribuibilis, non enim benè dicitur omnis canis, omnis gallus, sed ens est distribuibile, dicimus enim omne ens est bonum. Quarta est via contradictionis. Quia in æquivocis non est contradictio, nam illi propositioni, omnis canis currit, non contradicit ista, hic canis non currit; sed illi propositioni, omne ens est illimitatum, contradicit ista, hoc ens, quod est Sortes, non est illimitatum, ergo, &c. Quinta est via argumentationis. Nam iste est bonus syllogismus, omne ens est bonum, Deus est ens, ergo Deus est bonus, similiter omne ens est bonum, creatura est ens, ergo creatura est bona; tunc arguitur, aut est idem medium in utroque syllogismo, aut non; si idem, cum dicatur de Deo, & creatura, ergo secundùm eandem rationem, si aliud, & aliud medium, tunc major utriusque syllogismi erit distinguenda, quod constat esse falsum, quia est demonstratio Metaphysica. Sexta tandem est via Metaphysicæ inquisitionis, ut loquitur Doctor 1. dist. 3. quæstion. 2. §. *tertio arguo sic*, Omnis perfectio simpliciter, quæ invenitur in creatura, invenitur etiam in Deo secundùm eandem rationem formalem seclusis imperfectionibus, sed ens est perfectio simpliciter, ergo ens est in Deo, & creatura ejusdem rationis formalis; Major patet, quia in ente perfectissimo omnis perfectio simpliciter adinveniri debet, & quidem in eo existere non eminenter, sed formaliter; Probatur minor, quod est melius quocumque sibi incompossibili, est perfectio simpliciter, hæc enim est definitio perfectionis simpliciter, quam refert, & declarat Doctor quol. 5. ex Ansel. in Monolog. Sed ita est de ente, quia nihil est sibi incompossibile, tùm quia passiones entis dicunt perfectionem simpliciter, ergo tantò magis ens, cujus sunt passiones;

35 Respondent Thomistæ ad hanc ultimam rationem, quæ expresè habetur à Doctore, aliam esse perfectionem, quæ reperitur in Deo, & aliam, quæ reperitur in creatura, nec unquam attribui Deo eandem perfectionem in creatura repertam, quantumcumque ab imperfectionibus abstrahatur, sed sunt diversæ perfectiones, quæ quia aliquam habent inter se proportionem, ideò perfectio, quæ reperitur in creatura, potest causare conceptum perfectionis, quæ est in Deo. Contra est, quia proportio plus affert dissimilitudinis, quam similitudinis, ergo ex creatura intellectuali habere non possumus in Deo intellectualitatem absolutè consimilem, sed potius dissimilem; Tum quia Deus cum intellectuali creatura comparatus, aut è contra non diceretur absolutè intellectivus, vel intelligens, sed tantùm proportionaliter, & sic homo, vel Angelus non esset simpliciter, & absolutè intellectivus, sed proportionaliter tantùm, inquantum haberet aliquam in se vitalem perfectionem proportione correspondentem illi, quæ dicitur intellectus in Deo. Tum quia ut arguit Trombat. Metaphysicorum quæstione secunda, articulo secundo nullum objectum creatum potest causare conceptum perfectiorem suo proprio conceptu quidditativo, quia imperfectius nequit causare perfectius, nec in esse reali, nec in esse cognito; sed conceptus entis dicti de Deo erit longè perfectior, quam conceptus entis dicti de creatura, si sunt simpliciter diversæ rationis, & solùm proportionaliter similes, ergo, &c. Et hæc est secunda ratio, quam format Doctor loc. citat. quam ulterius non prosequor, quia habetur apud omnes Scotistas cùm suis replicis ad responsa Thomistarum, videatur Faber theor. citat. Meurisi. lib. 1. quæstione 8. conclusion. 3. Rada 1. part. controveri. 27. art. 1. Polnanieni. 1. dist. 3. quæst. 2. disput. 4. Hinc etiam reiicitur responsio Pasqualigus citat. quæ in istam coincidit, ait enim per inquisitionem Metaphysicam numquam nos tribuere Deo eandem perfectionem in creatura repertam semotis imperfectionibus, sed aliam æquivalentem, quam tamen eodem nomine explicamus, & quod nequeat esse eadem perfectio, probat ex Cajetano, quia dum demuntur imperfectiones, non solùm auferri debet aliquid negativum, sed etiam illud positivum, in quo fundantur hujusmodi imperfectiones. Hæc, inquam, solutio explosa manet ex confutatione precedentis, quia si non est aliqua convenientia, & similitudo, nec etiam in conceptibus transcendentibus inter perfectiones Dei, & creaturæ; non videtur quomodo perfectiones creaturarum nos manuducere possint per inquisitionem Metaphysicam in notitiam perfectionum Dei, & quidem iuxta hunc sensum docuerunt Sancti Patres modum vestigandi ex creatis divinas perfectiones per inquisitionem Metaphys. ut Doctor ostendit 1. d. 8. qu. 3. arguendo contra opinionem Henrici, undè D. Anselm. de lib. arb. cap. 1. reprehendit illam definitionem liberi arbitrii, quod est potestas peccandi, quia tunc in Deo non esset liberum arbitrium, quod est falsum, quæ improbatio nulla esset, si secundùm aliam rationem omninò diceretur liberum arbitrium de Deo, & creatura, quod etiam Doctor reperit 2. d. 44. qu. un. item D. Aug. 25. de Trin. cap. 4. vel 5. probat Deum summè vivere, & cuncta sentire, ac intelligere, eo quod viventia non viventibus sensu prædita non sentientibus, intelligentia non intelligentibus,